

Eberew Eber buuj hã kerih do hahỹỹh

Ããs sa bahãnh P'op Hagã Do T'aah ky n'aa hahỹỹh

¹ P'ooj ub, hajõõ nuu me ër wahë makũũh* hã P'op Hagã Do maher'oot ta ky n'aa rod raher'oot do hã. Ta see hadoo tamaher'oot paah, ta see hadoo tamaher'oot ta see pé noo gó. ² Hỹỹ kã, da hẽ kã, ta T'aah hã ër tamaher'ood kãn. Ta T'aah mo haj'aa hã P'op Hagã Do pahuuj wät paa badäk hahỹỹh, wë, sagõõh, papỹỹj, kamarab na-ããj hẽ. Sahõnh hẽ ta wë hanäng do ta T'aah gadoo da P'op Hagã Do ky däng. ³ Ta T'aah hã P'op Hagã Do kabaj'aa do kametëeh. Ta Yb, P'op Hagã Do hadoo né hẽ tii. Ta kyyh tak'ëp hejooñh doo me sahõnh hẽ tapahuuj wät do tamatakëë, baad tabahado had'yyt hẽ hyb n'aa, baad tanado mahãnh. Nesaa do ër h'yyb gó hanäng do tado hõm do jawén paa bã, hỹ pong jé, P'op Hagã Do hub hënh, takaweh'ëeh doo bã tabaso kãn, P'op Hagã Do bag'ããs doo bã. ⁴ Ããs sa bahãnh ti tanu gadäg kãn, tak'ëp tahyb n'aa jawyg däk do hyb n'aa ããs sa bahãnh P'op Hagã Do an'oo däk do hyb n'aa. ⁵ Ããs sa bahãnh tawén hadoo, dooh “Tah ỹ õm. A yb ỹ hado däk naga hẽ”,† P'op Hagã Do anoo bã ããs sa hã. Dooh na-ããj hẽ ããs

* **1:1** Eber buuj sa wahë makũ tii. Ta wakãän tama erih do hyb n'aa, ër wahë makũũh tawén näng. Eber buuj sa uuh ti Judah buuj.

† **1:5** Saaw-Mo 2.7

hã “ÿ né da a Yb, òm kä Tah ÿÿ”,[†] tanoo bä. Ta T'aah hã ti tabaher'oot. ⁶ Ta kyy kerih do bód see hã hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh badäk hahÿÿ hã ta T'aah wah'ëeh hadoo do tamejũũ noo gó:

“ÿ karën sahõnh hẽ ããs raweh'ëeh.”[§]

⁷ ããs ky n'aa hã kä hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh:

“ããs karom ÿÿ, tabahëm do hadoo rabahadoo ÿ an'oo bã.
Tëeg hõõ hadoo ÿ an'oo bã na-ããj hẽ karom ÿÿ hã”,
näng ta kyyh.**

⁸ Ta T'aah ky n'aa hã kä hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh:

“Õm da tabagã n'aa had'yyt hẽ, P'op Hagä Doo.
Mabag'ããs do hã baad mamoo wät.

⁹ Baad hadoo do ti makamahăn doo.

Tak'ëp maganen'aak taw'ããts hẽ nadoo doo.

Ti hyb n'aa P'op Hagä Doo, mah'yy kaha'eeh doo,

õm tasëew hõm,

tak'ëp mah'yy gadajang tan'oo bã a hata mahăn.”^{††}

¹⁰ Hahÿÿ da na-ããj hẽ P'op Hagä Do kyyh ta T'aah ky n'aa hã:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,

[†] **1:5** 2 Samuéw 7.14 **§ 1:6** Dew-Teronom 32.43. Saaw-Mo 97.7

** **1:7** Saaw-Mo 104.4 ^{††} **1:9** Saaw-Mo 45.6-7

õm né ti sahõnh hẽ tadu dahäng noo gó badäk
hahỹỹh,
wẽ, papỹỹj, kamarab, sagõõh na-ããj hẽ pahuuj wät
doo.

11 Ta ti sahõnh hẽ gawatsik da.

Tii d' nado õm. Õm da awäd had'yyt hẽ.
Ji saroor ahánh do hadoo badäk hahỹỹh,
wẽ, papỹỹj, kamarab, sagõõh na-ããj hẽ.

12 Ji hatsẽ ji apõõs doo da mabad'oo da sa hã.
Mawareem da, ji saroor ji wareem doo da.

Tii d' nado õm.
P'ooj ub mabawät doo da,
tii da mabawäd had'yyt hẽ da.
Dooch makawareem bã.
Õm da awäd had'yyt hẽ.”††

13 Dooch noo gó ããs sa hã P'op Hagä Do her'ood
bã:

“Aso hup ỹỹ hẽnh, si ỹ mabag'ããs hyb n'aa a majĩĩ
ỹ nes'ëëm bã kä.”§§

14 ããs kä, sahee hedoo doo, P'op Hagä Do mejũũ
do moo bok do tii. P'op Hagä Do mejũũ ramasa hyb
n'aa ta jawén ta wẽ hedëp doo.

2

1 Ti hyb n'aa kä, ããs sa bahñnh Jesus bahadoo
do hyb n'aa, taw'ããts hẽ ta bahñnh baad ub ër hyb
n'aa matakëë ta ky n'aa hanäm do ër maa napäh
do hã, ta s'ee hẽnh, dawëë ta mahñnh ër h'yyb

†† 1:12 Saaw-Mo 102.25-27 §§ 1:13 Saaw-Mo 110.1 hã takerii
däk tii. Ta T'aah hã tabaheer'oot ta tii.

nawät hyb n'aa. ² Ky n'aa jaw'yyk né hē P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub ääs Mosees sa hã ratab'eēs doo.* Sahõnh hē ta ti ky nadah'eeh doo, ty n'aa ges'yyk doo, raky nadaheeh do pénh né hē ragadoo paa baad nadoo do ta säm. ³ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, dooh da er kedëeb bä P'op Hagä Do ji tarejãã do mahãnh, tak'ëp baad hadoo do er ted'ëep do ky n'aa hã er hyb n'aa manatakä bä, ta hã er hyb n'aa nap'eed bä. Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do né hē ti pooj jé sa hã tamaher'oot do ta ti ji ted'ëep do ky n'aa. Ta jawén, Jesus kyyh maa napäh doo, te hub né hē tii, rametä kãn er hã kä. ⁴ Er hã ramaher'oot noo gó, ta metëe n'aa me, meuj n'aa näng doo me, tapehuunh doo me na-ããj hē P'op Hagä Do metä kãn te hub né hē tii. Ta Sahee hã hana do ji hajaa doo, tah'yyb däng doo da ji hã tanoo doo, ta tii me na-ããj hē tametëeh ta tii.

Ëer, ta wakããn bahadoo Jesus hado däk do ky n'aa hahÿÿh

⁵ Bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Dooh ääs sa hã tado bä P'op Hagä Do an'oo däk rabag'ääs hyb n'aa ta ti papuuj hedoo do ta karapee rababok doo bä, ta jawén hawät doo, ta ky n'aa babä bë ÿ ma erih doo. ⁶ Dooh ääs hã tan'oo bä ta ti rabag'ääs. Ti anäng P'op Hagä Do kyy kerih doo gó hahÿÿ da ta her'oot doo:

“Dooh its ti ajyy.
Ti hadoo né hē sa hã mahyb n'aa esee, P'op Hagä
Doo.

* **2:2** P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do tii, pä gatsebak do hã kerih do paah.

DooH its badäk hahÿÿ hä habong doo.

Ti hadoo né hë mahag'ããs sa hä.

⁷ ããs hyb n'aa jewyk do yd jé kanahën d'os hë ajyy
rahyb n'aa jewyk man'oo bä.†

Ti hadoo né hë, tak'ëp rahyb n'aa jew'yyk, tak'ëp
rakawehëë däk man'oo bä.

⁸ Sahõnh hä rabag'ããs man'oo bä”,‡ näng mä ta
kyyh.

Sahõnh hä rabag'ããs P'op Hagä Do an'oo bä kä,
dooH mad'aak pé rabanag'ããs péh. Tii d' tahado
né paawä, da hë dooh ër hapëë nä bä sahõnh hä
rabag'ããs. ⁹ Ta ti nepä né paawä ër hä, ër hapäh
Jesus, ta hä ta ti kerii däk do paa kaja däk doo.

ããs hyb n'aa jewyk do yd jé Jesus bahadoo dó P'op
Hagä Do an'oo bä paah, ji wë P'op Hagä Do ky
enyym do hyb n'aa sahõnh hë sa hyb n'aa tadajëp
hyb n'aa. Hÿÿ kä, tahob wät do hyb n'aa paa dajëb,
tak'ëp Jesus hyb n'aa jawyg däk, tak'ëp takawehëë
däk.

¹⁰ Taw'ãäts hë né hë P'op Hagä Doo, sahõnh hë
tahana doo, ta hyb n'aa sahõnh hë hawät doo,
Jesus hä tabad'oo doo: Jesus ahoop do hyb n'aa
baad had'op Jesus wén hado kän tan'oo bä, hajök
badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do taah
hedoo doo, ta sii ta bag tak'ëp gabarëëh do mahang
rababoo padëëk hyb n'aa kä. Jesus sa h'yyb tym
dëëb P'op Hagä Do wë. ¹¹ P'op Hagä Do hanaa né hë
Jesus, tsyt hë P'op Hagä Do wë ji bawäd däk hanoo
doo. Ti hanaa na-ãäj hë ji, tsyt hë P'op Hagä Do wë

† **2:7** Hahÿÿ da na-ãäj hë tahajaa ji erii bä: “Banadawëët do noo
gó, ããs hyb n'aa jewyk do yd jé man'oo bä ajyy rahyb n'aa jewyk.”

‡ **2:8** Saaw-Mo 8.4-6

haboo dāk doo. Sét hanaa né hē èër. Ti hyb n'aa dooh Jesus nu mebyy bä “wakān haa” tanoo bä èr hā, ¹² hahỹỹ da ta Yb hā tabaher'oot noo gó:

“Ỹ maher'oot da a ky n'aa wakān haa sa hā.
 Õm ỹ ma ejām da sa hõõ gó, a hyb n'aa rakahet'aa doo bä.”§

¹³ Hahỹỹ da na-ããj hē ta kyyh: “Ta hā da ỹ h'yy kasadä”,** nāng mäh. Tii bä ahõm nā ta kyyh: “Gëët hahỹ ỹỹ, karapé haa sa sii, hā ỹ P'op Hagä Do anoo doo”,†† nāng mäh.

¹⁴ Ta karapee ramajyyw enäh do hyb n'aa, radab enäh do hyb n'aa, sa da hadoo Jesus bahado dāk. Tii d' tawén d'oo tadajëp doo me tagawatsiig hõm hyb n'aa Dijab,‡‡ dajëb hejó j wë nāng doo, ¹⁵ èr tabed'ëëp hyb n'aa kä ji dajëp ji jeỹỹm do mahānh. Dajëb ji jeỹỹm do hyb n'aa, sa karom he'ỹỹm doo gó habok do hadoo paa èr p'ooj ub. Jesus èr tabedëëb wät hỹỹ kä, baad ub, neỹỹm doo gó èr babok hyb n'aa kä. ¹⁶ Wyt ta maab hē: Aj'yy Jesus wén hado dāk, Abaraām panaa hedoo do tamasa hyb n'aa. Doo hãã tamasa do hyb n'aa tado bä tii.

¹⁷ Ta wakāän hed'op tawén hado dāk, sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äätabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do wë, sa hā t'yyd mehĩn doo, P'op Hagä Do wë baad had'yyt hē moo wät doo. Sa da hadoo tabahado dāk paah, tadajëp doo me nesaa do èr moo bok do tabado hõm hyb n'aa. ¹⁸ Jesus ahob

§ **2:12** Saaw-Mo 22.22 ** **2:13** Isajas 8.17 †† **2:13** Isajas 8.18 ‡‡ **2:14** Gereg kyy me ramaneëënh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanāng pé ti Dijab.

wät do hyb n'aa ta hã Dijab h'yyb tatuk noo gó, Jesus hajaa tamasaa bã ji, da hẽ Nesaa Do Yb h'yyb tatuk doo. Tahapäh nyy da ji tamasa.

3

Mosees hyb n'aa jawyk do bahãnh Jesus hyb n'aa jawyk do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti hyb n'aa wakãn haa hedoo doo, tsyt hẽ P'op Hagä Do wẽ kasëew bong doo, ta jawén, hÿ pong jé ta pa bë babok hyb n'aa, taw'ããts hẽ Jesus hã bë hyb n'aa matakä. P'op Hagä Do ky n'aa rod ër wẽ tamejũ do tii. Ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät P'op Hagä Do wẽ. Ti né hẽ ër h'yy kaha'eeh doo.

² Sahõnh hẽ ta hã P'op Hagä Do mejũ do Jesus moo wäd wäd had'yyt hẽ, p'ooj ub Mosees moo wäd wät doo da sahõnh hẽ P'op Hagä Do tób n'aa yt hã.*

³ Mosees hyb n'aa jawyk do bahãnh Jesus hyb n'aa jawyk. Panyyg ky n'aa gó bë ÿ maher'oot: Tób ky n'aa etsëeh do bahãnh tób tama do ky n'aa etsëeh.

⁴ Anyy né paawä sahõnh hẽ tób tahem'aa doo, ti bahãnh ti P'op Hagä Doo, sahõnh hẽ mo haj'aa näng doo. ⁵ Mosees kä, P'op Hagä Do karom, baad tamoo wät paa sahõnh hẽ P'op Hagä Do mejũ doo, tób ta yd kahesé do hã. Mosees moo wät do paa ta

* **3:2** Tób P'op Hagä Do yd kahesé do pan'aa P'op Hagä Do ky gabuuj gó Mosees tamaa sooh do apäh ti P'op Hagä Do tób n'aa. Ta see pé noo gó P'op Hagä Do karapee na-ããj hẽ ramaneënh P'op Hagä Do tób n'aa. Ti hyb n'aa, “baad ub Mosees moo wäd wät P'op Hagä Do karapee sa mahang”, tahanäng pé tii.

metëe n'aa P'op Hagä Do T'aah ky n'aa hä.† ⁶ Kristo hä kä, P'op Hagä Do T'aah, baad tamoo wät P'op Hagä Do tób n'aa hadoo do hä kä. Èër, Kristo hä h'yy ka'eeh do ti ta tób hadoo doo, neỹỹm doo me èr gadaa bä had'yyt hë èr hä taky däng doo. Èr h'yy ganejë hõm bä èr pooj jé èr gada do hä, èr kasab'ee do hä.

Taw'ããts hë dooh ji aba bä ji h'yyb ky n'aa hahỹỹh

⁷ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do hä ta Sahee her'oot doo da:

“Da hë, P'op Hagä Do kyyh bë maa napäh bä,
⁸ bë aba manä bë h'yyb, P'op Hagä Do wë rah'yy kawereem do paa da,

banawäng doo bä P'op Hagä Do rametyy noo gó.

⁹ Ta tii bä bë wahë makũ ÿ ramehet'yy,
40 ta baab noo gó rahapëë né paawä kabaj'aa do ÿ moo wäd wät do sa mahang.

¹⁰ Ti hyb n'aa ÿ kawajãän paa nanäng sa wë.
Hahỹỹ d' paa ÿ her'oot sa ky n'aa, ‘Ta s'ee hënh had'yyt hë sa h'yyb bawät.

Dooh rakarën bä rabok bä ÿ karën doo da’, näng paa kèh ÿỹ.

¹¹ Ti hyb n'aa ÿ kawajãän doo me, ky kaneh'ỹỹt doo me, ÿ ky däng hahỹỹh:

‘Dooh da ÿ an'oo bä ÿ benäm doo bä rajëë pä bä.
Dooh da ÿ an'oo bä rakamehãäg ÿ ky däng doo bä’ ”, † näng P'op Hagä Do kyyh.

† **3:5** Hahỹỹ da na-ããj hë tahajaa ji erii bä tii: “Mosees kä, P'op Hagä Do karom, baad tamoo wät paa sahõnh hë P'op Hagä do mejũũ do P'op Hagä Do karapee tabahag'ããs bä. Mosees moo wät do paa ta metëe n'aa P'op Hagä Do T'aah ky n'aa hä.” † **3:11** Saaw-Mo 95.7-11.

12 Wakān haa hedoo doo, bë hyb n'aa matakä nesaa bë h'yyb nahadoo hyb n'aa. Bë hyb n'aa matakä bë h'yy kanae mahānh, P'op Hagä Do hawäd had'yyt do bë neréd mahānh. 13 Taw'ääts hē bë sahōnh hē bë h'yyb enāw bë da hadoo doo, da hē ji P'op Hagä Do bats'yyt nä bä, bë see ta h'yyb baa mahānh nesaa do tamoo wät do ta hā wadii do hyb n'aa. 14 “Bë hyb n'aa matakä P'op Hagä Do bë neréd mahānh”, ÿ wén mejũ bë hā, Kristo h'yyb hataa ër bahado dāk do hyb n'aa. Kristo h'yyb hata né hē ëer, baad had'yyt hē ër h'yy kasadëe bä ta hā, pooj jé ër du doo noo gó baad ër h'yy kasadä doo da. 15 Hahỹ tabaher'oot bä, “Da hē, P'op Hagä Do kyyh bë maa napäh bä, bë aba manä bë h'yyb, P'op Hagä Do wë rah'yy kawereem do paa da”, § 16 jaa ti P'op Hagä Do kyyh maa napäh doo, ta wë h'yy kawereem doo? Sahōnh hē Èsit häj n'aa bä naa Mosees manyyh do né hē tii. 17 Jaa wë P'op Hagä Do kawajään 40 ta baab noo gó? Nesaa do moo bok do wë takawajään. Banawäng doo bä daap sa kamag baboo hōm. 18 Jaa hā ta ky kaneh'ỹt doo me P'op Hagä Do ky hadoo: “Dooch ÿ an'oo bä da ÿ benäm doo bä rajëe pä bä. Dooch da ÿ an'oo bä rakamehääg bä pa ÿỹ”? Ky nadah'eeh do hā ta ky däng tii. 19 Rah'yy kana'eeh do hyb n'aa né hē rawén nahajaa rajëe pä bä P'op Hagä Do benäm doo bä, ër hapäh.

4

1 Ti hyb n'aa, tanahānh nä do hyb n'aa ji P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, tabenäm doo bä ji h'yyb tym kameh'ääk doo, taw'ääts hē h'yyb eỹm

doo me baad ër hyb n'aa matakëë, bë see nes'õõs hyb n'aa tii. ² Ta tii d' bë ÿ wén maher'oot, banawäng doo bä sa hã ramaher'oot do paa da, ër hã na-ããj hẽ ramaher'oot P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Nanäng dooh ragado bä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, raky nadaheeh do hyb n'aa sa wób ky dah'eeh doo da.* ³ Eër kä, P'op Hagä Do panyyg hanäm do ky dah'eeh doo, ër gadoo da P'op Hagä Do hanaa ji h'yyb tym kameh'ããk doo. Ky nadah'eeh do sa ky n'aa kä hahÿÿ d' paa P'op Hagä Do beher'oot:

“Ti hyb n'aa ÿ kawajãän doo me ky kaneh'ÿÿt doo me ÿ ky däng hahÿÿh:

‘Dooh ÿ an'oo bä da ÿ benäm doo bä rajëë pä bä.

Dooh da ÿ an'oo bä rakamehããg ÿ benyyw hõm doo bä.’†

Raky nadaheeh do hyb n'aa né hẽ rawén ganadoo sa h'yyb tym kameh'ããk doo. P'ooj ub paah, badäk hahÿÿ tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do benyyw däk paa tii.

⁴ P'op Hagä Do benyyw däk paa ta ti ër wén hapäh, hahÿÿ da ta kyy kerih doo gó taher'oot do hyb n'aa setsi däg kä ta ã ky n'aa hã, tapehuunh do jawén paa bä: “Setsi m' ta ã kä tamoo gawatsik. Setsi kä m' ta ã kä, P'op Hagä Do kameh'ããk tapehuunh do hyb n'aa.”‡ ⁵ Ta ti ky n'aa né hẽ na-ããj hẽ taher'oot hahÿÿ da tabaher'oot bä: “Dooh ÿ an'oo bä da ÿ

* **4:2** Pawóp hẽ ky dah'eeh paah, Kareb, Josuwéh häd enäh doo. Ta wób dooh raky dahé bä, rawén ganadoo P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. † **4:3** Saaw-Mo 95.11 ‡ **4:4** Genesis 2.2

benäm doo bä rajëë pä bä. Doo da ÿ an'oo bä rakamehããg ÿ benyyw hõm doo bä.”

⁶ P'op Hagä Do benyyw däk né hë ji baym do hood, ji h'yyb tym kameh'ããk doo bä. Pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ky n'aa hanäm do maa nap'ëëh doo, dooh raky dahé bä, ti hyb n'aa dooh ragado bä tii. Ti hadoo né hë, ti abok nä ta wób sa pooj jé P'op Hagä Do benyyw däk rabajëng hyb n'aa ta gó. ⁷ Ti hyb n'aa p'aa hënh P'op Hagä Do anoo ta tyw n'aa ji hã. Da hë ti tabanoo ta tyw n'aa ji hã. Hajõng ta baab jawén paa bä, raky nadaheeh do jawén paa bä, P'op Hagä Do ky däng paa ta tii, Dawi her'oot do hã, pooj jé ÿ erii wät doo. § Hahÿÿ d' ta kyyh:

“Da hë, P'op Hagä Do kyyh bë maa napäh bä, bë aba manä bë h'yyb”, ** näng mäh.

⁸ Josuwéh tado bä paawä ti hanoo do rakameh'ããk doo, hëej sa hã taky n'aa enooh do tado bä paawä rakameh'ããk doo bä, dooh ta jawén P'op Hagä Do her'ood bä paawä ta see pé ky n'aa ji kameh'ããk doo. †† ⁹ Ti hyb n'aa kä, ti anyy däk tsyt hë kasëew däk do ji h'yyb tym kameh'ããk doo, ta karapee hyb n'aa P'op Hagä Do benyyw däk doo. ¹⁰ Ta ti ji h'yyb tym kameh'ããk do gad'oo doo, rakameh'ããk da ramoo bok do jawén paa bä sa hã P'op Hagä Do karën doo, P'op Hagä Do kameh'ããk doo da né hë tapehuunh do tabahajaa do jawén paa bä. ¹¹ Ti

§ 4:7 Pooj jé ÿ erii wät doo tawén näng, tég eh do 3 hã pawóp nuu me ta ti taberii wät do hyb n'aa. ** 4:7 Saaw-Mo 95.7-8 †† 4:8 Josuwéh ti Kanaäh häj n'aa hënh Isaraéw buuj mahüüm do paah.

hyb n'aa kä, taw'ääts hē tak'ëp ër hyb n'aa tam'aah ji h'yyb tym kameh'ääk do P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ër gadoo hyb n'aa, nabuj keh'ũũm doo, ky nadah'eeh doo, p'ooj ub habong doo da ër nabok hyb n'aa.

¹² Ta ti ÿ wén her'oot, awät do hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh. Tahajaa tabad'oo P'op Hagä Do karën doo. Sën-jeer séd demuun tahāw padëek do bahānh P'op Hagä Do kyyh hehām do hadoo. Sën-jeer t'öp tabajëng doo da ji k'yy gahũũn gó, t'öp P'op Hagä Do kyyh bajëng ji h'yyb tym gó. Sahõnh hē ji h'yyb gó hanäng do tametyy, sahõnh hē ji hyb n'aa newëë do tametyy. ¹³ Sahõnh hē P'op Hagä Do pahuunh do mahang dooh kejën pé P'op Hagä Do mahānh. Sahõnh hē P'op Hagä Do bahapäh. Sahõnh hē wyt ta maab hē ta matym gó. Ta matym gó ër kametä däk da ër metëeh hyb n'aa ta hã nyy da ër baboo bok paah.

Jesus ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät P'op Hagä Do wë ky n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti hyb n'aa kä, ti anäng do hyb n'aa Jesus, P'op Hagä Do T'aah, ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do P'op Hagä Do wë, hÿ pong jé P'op Hagä Do wë hajëë suun doo, taw'ääts hē dooh ër h'yy keréd bä Jesus ky n'aa ër gado däk do paa hã. ¹⁵ Taw'ääts hē ta tii hã ër h'yy kanerét ÿ wén näng, ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do P'op Hagä Do wë tabahapäh do hyb n'aa né hē ër h'yyb nahejooj. Tahapäh ër hã kametëeh doo, ti na-ääj hē Nesaa Do Yb h'yyb tatuk do paa hyb n'aa sahõnh hã, ër Nesaa Do Yb h'yyb tatuk doo da né hē. Nesaa Do Yb h'yyb tatug né paawä ta hã, dooh nesaa do Jesus hã. ¹⁶ Ti hyb

n'aa taw'ãäts hě h'yy kasadä doo me P'op Hagä Do ky ennyim do wě ər bahõm,†† ər tat'yyd mehĩn hyb n'aa, taky ennyim doo gó ər tamasa hyb n'aa baad tanadoo noo gó ər hã.

5

¹ Sahõnh hě sa ky n'aa rod wahë n'aa P'op Hagä Do wě takasëew hõm sa wakãän mahang, sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wě tabahadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do matym n'aa ta wě tamanaa hyb n'aa, sa masãäh wób P'op Hagä Do hã tama ejuu hyb n'aa na-ãäj hě, nesaa do ramoo bok do kado hõm hyb n'aa. ² Sa da hadoo sa ky n'aa rod tabahadoo do hyb n'aa, sa nemuun h'yyb nahejoonh do hyb n'aa, tahajaa kaja hě ta h'yyb tamahũũm bã h'yy gatamah do hyb n'aa hes'õõs do sa wě. ³ Sa da ta h'yyb nahejoonh do hyb n'aa, ta wakãän hyb n'aa had'yyt nado tama ejuu P'op Hagä Do wě. Ta hyb n'aa na-ãäj hě ky n'aa jaw'yyk do mejũũ P'op Hagä Do hã tama ejuu, nesaa do tamoo wäd wät do kado hõm hyb n'aa.

⁴ Dooch hajaa pé ta daaj hě takasëew bã sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wě tabahadoo hyb n'aa. P'op Hagä Do ti hasëm tii, Arãw tasëew hõm do paa hadoo. ⁵ Ti hadoo Kristo hã. Dooch ta daaj hě takasëew bã, dooch ta daaj hě takawehëe bã sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do tabahadoo hyb n'aa. P'op Hagä Do né hě tii, “Tah ÿ õm, hana ÿ õm”* hanäng do ta hã. ⁶ Hahỹỹ da na-ãäj hě Kristo hã P'op Hagä Do baher'oot ta kyy kerih do bód see hã:

†† **4:16** Ji h'yy kasadä doo me ji ky n'aa etsëë, tahanäng pé ta wě ji bahõm doo. * **5:5** Saaw-Mo 2.7

“Sa ky n'aa rod wë ÿ had'yyt hë òm,
Merekisedek,† sa ky n'aa rod wë ÿ hadoo péh”,‡
näng mä ta hã.

⁷ Badäk hahÿÿ bã Jesus bawät noo gó tak'èp taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hã. Tak'èp ta kyyh taky n'aa etsëë bã, haoot doo me na-ãäj hë taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hã, dajëb mahãnh ji hed'ëëp do hã. P'op Hagä Do ky daheeh taky n'aa etsëë doo, Jesus ky dahé had'yyt hë do hyb n'aa ta Yb karën doo. ⁸ P'op Hagä Do T'aah né hë paawä, nesaa do tahoop do hã tahapëë däk nyy d' tahanäng pé P'op Hagä Do hã ji ky daheeh doo. ⁹ Sahõnh hë ta Yb karën do ta hã kaja däk bã kã, sahõnh hë ta hã ky dah'eeh do sa h'yyb tym dëëb tabahado däg kãn. P'op Hagä Do pa had'yyt hë da rababok tan'oo bã kã. ¹⁰ Sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät P'op Hagä Do wë, Merekisedek hadoo do Jesus bahado däk P'op Hagä Do an'oo bã.

Ji h'yy ganajëë hõm do Jesus hã ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Hajõng ti anyy däk paawä ta ti ky n'aa bë ÿ maher'oot hyb n'aa. Ti hadoo né hë, hejooñh ji maher'ood bã ta ky n'aa, nayyw hë bë h'yy ganahoot do hyb n'aa ta hã. ¹² Bãp peej däg bë h'yy kae däk do hyb n'aa Jesus hã, ta wób paawä bë ma metëëk da hë ta ky n'aa. Ti hadoo né hë, dooh tagah'ood nä bã bë hã. Bë karën p'aa hënh ji ma metëëk bë hã. Jããm hë pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa bë rama metëëk do paa ji ab'aanh bë karën. Karapee t'aah ta ÿÿn bii gamyyj karën doo,

† 5:6 Genesis 14.17-20 hã takerii däk ta ti Merekisedek panyyg.

‡ 5:6 Saaw-Mo 110.4

ta tä nawëh nä do hadoo bëëh. ¹³ Bii karën nä doo, karapee t'aah hadoo näh, ji hä P'op Hagä Do karën do hä h'yy ganahoot nä doo. ¹⁴ Ta dab ti wahëh hedoo do sa tä. Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé tii: H'yy gah'ood däk do ramaa napäh sahõnh hë P'op Hagä Do kyyh. Sa h'yyb gó rahyb n'aa newë had'yyt hë do hyb n'aa, rahapëë däk ny hadoo do baad ub, ny hadoo do baad nadoo doo.

6

¹ Ti hyb n'aa, taw'ääts hë ër hyb n'aa matakëë baad tagahoot hyb n'aa ër hä sahõnh hë ër hä Kristo metëëh doo, baad ër bahaja däk hyb n'aa. Taw'ääts hë dooh ër abaj had'yyt hë jããm hë pooj jé Kristo ky n'aa ër rama metëëk doo. Taw'ääts hë dooh p'aa hënh ër abaj jããm hë pooj jé ër ma kamet'ëëg wät doo, daap hadoo do ji moo wät do ji eréd hõm do ky n'aa hedoo doo, P'op Hagä Do hä ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hedoo doo, ² ji nu kemuun do ky n'aa hedoo doo, sa wahë n'aa sa moo radatoonh do sa nu gad'oo bä ky n'aa hedoo doo, dejëp do ragenä bong do ky n'aa hedoo doo, h'yy kana'eeh do P'op Hagä Do ky n'aa ety had'yyt hë do ky n'aa hedoo do na-ããj hë. Ër hapëë däk né hë sahõnh hë ta tii. ³ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do an'oo bä, ër ma kametëëk ër nahapäh nä doo, ër hapäh do takah'ũũm hyb n'aa, baad ër bahaja däk hyb n'aa kä.

⁴⁻⁶ Ta ti ÿ wén her'oot, dooh tahaja bä kä p'aa hënh P'op Hagä Do wë rah'yy kawereem bä Kristo tyw n'aa reréd bä, P'op Hagä Do panyyg hä rah'yy gah'ood däk do paah, P'op Hagä Do hanaa ramepëë däk do paah, P'op Hagä Do Sahee

ragado dāk do paah, P'op Hagä Do kyyh hanäm do ramepëë dāk do paah, Kristo hejój ta jawén tabag'ããs noo gó tametëëh do rahapëë dāk do paa na-ãäj né hë. Kristo heréd hōm doo, dooh tahaja wäd bã p'aa hënh rah'yy kawereem P'op Hagä Do wë, p'aa hënh P'op Hagä Do T'aah b'aa kajatsëk do hã rabepëëm hadoo do hyb n'aa, sahōnh hë rabahapäh bã P'op Hagä Do T'aah ta wób raky n'aa rejãã ran'oo bã ta tii hã. ⁷ P'op Hagä Do ky n'aa edëng gëew naëng tōs gado had'yyt doo, ta danäh joom baad hawäng hanoo doo. ⁸ Tii d' nado gëew naëng hadoos do gado had'yyt né paawä jããm hë hawäng jawii hedoo doo, sasëng hedoo doo. Dooh gëew baad hadoo do tado bã. Edaa dāk P'op Hagä Do ky n'aa wasee tii. Tagadëëg ub tagawats'iik tii.*

⁹ Tii d' né ÿ baher'ood paawä najis haa, dooh h'yy gejë hōm do wób bë do bã hã ÿÿ. Baad hadoo do hã, ji h'yyb tym hedëp hanoo do hã bë h'yy kajäk, hã ÿÿ. ¹⁰ Ta ti ÿ wén hapäh bë hã, taw'ããts hë hadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do bad'oo ji hã. Dooh da tamabaan bã bë moo bok do paah. Dooh da tamabaan bã ta hã bë kamahän do hyb n'aa ta karapee tsyt hë ta wë kasëew bong do bë masa do paah, da hë bë masa do na-ãäj né hë. ¹¹ Ti hadoo né hë, ÿ karën paawä tsebë doo me, tak'ëp bë h'yyb hedoo doo me had'yyt hë bë bad'oo ta ti bë dajëb bã kä, baad bë gadoo hyb n'aa hÿ pong jé bë gahëen doo. ¹² Dooh ÿ karën bã bë nehōj padäg bã. Taw'ããts hë P'op Hagä Do ky n'aa enooh do

* **6:8** Gereg kyy me tabaher'oot, “Tagadëëg ub tagatang.” Tagadëëg ub tagawats'iik tahanäng pé tii, Gereg kyy me. Gëew ky n'aa gó ji tamaher'oot Jesus hã h'yy ganejë hōm do sa ky n'aa, h'yy gejë hōm do sa ky n'aa na-ãäj hë.

bē pooj jé gado dāk do rababok doo da bē babok. Baad rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, h'yy ganajëng doo me rababok do hyb n'aa, ti ragado däg kãn P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo kä.

P'op Hagä Do moo wät né hē ji hã taky n'aa enooh do ky n'aa hahÿÿh

¹³ P'ooj ub, Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh noo gó, ta daaj hē, ta häd gó taky däng, dooh taky kahÿÿd bã Abaraãm bahapäh hyb n'aa. Dooh P'op Hagä Do bahãnh péh, ti hyb n'aa ta häd gó né taky däng. ¹⁴ Hahÿÿ da Abaraãm hã taky n'aa enooh: “Õm ÿ ky n'aa edëng né da. Tak'ëp da takanekan a panaa”,† nãng mä ta kyyh. ¹⁵ Tii bã h'yy ganajëng doo me Abaraãm gada do jawén paa bã, tagado däg kãn ta hã P'op Hagä Do ky n'aa eno dāk do paah. ¹⁶ Baad ji karën bã ji ky dëe bã, ji bahãnh hyb n'aa jawyk do hã ji ky däng, te hub né hē ji her'oot do ta wób rabahapäh hyb n'aa. Tii d' ji adoo bã, dooh ji raky sëew wäd bã. ¹⁷ Tii d' paa P'op Hagä Do bad'oo. Ky kaneh'ÿÿt doo me ta häd gó taky däng, sa hã taky n'aa enooh noo gó. Tii d' tawén d'oo, ta jawén taky n'aa enooh do gadoo doo, dooh sa hã P'op Hagä Do ky kahÿÿd bã baad rabahapäh hyb n'aa. ¹⁸ Dooh P'op Hagä Do ahÿÿd bã ta kyyh. Dooh P'op Hagä Do noo kanesa bã. Pawóp hadoo do P'op Hagä Do wén her'oot ër hã, ëer, ta wë kedëeb wät doo, ër h'yy kahejój dāk hyb n'aa, ër pooj jé ër gada do ër nerét hyb n'aa. ¹⁹ Baad ër gahëen ta wë né da ër babok ta jawén. Baad ër gahëen do ër h'yyb tahej'oonh ër h'yy gejë hõm mahãnh. Marakate ta jawyyg n'aa mesoo

† 6:14 Genesis 22.17

do hadoo bah'ood ahëm hõm mahãnh hadoo ti er h'yy kahej'oonh doo. Ta ti er kahej'oonh doo, P'op Hagä Do hä takahej'oonh. ²⁰ Ta tii bä, P'op Hagä Do matym gó Jesus bajëë suun er hyb n'aa, ta majyyw me tabado hõm hyb n'aa nesaa do er moo boo bok doo. Sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do P'op Hagä Do tób n'aa gawakõ t'õp gadäk doo gó sa masãnh majyyw tamahej'ëeh do hadoo né tii. Tii d' Jesus bad'oo do hyb n'aa er ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät P'op Hagä Do wë tabahado däg had'yyt hë kä, sa ky n'aa rod Merekisedek hadoo péh.

7

Merekisedek ky n'aa hahÿÿh

¹ Panang Sarëm häd näng do wahë n'aa paa ta ti Merekisedek. P'op Hagä Doo, Ta Bahãnh Hadoo Do wë sa ky n'aa rod. Abaraãm Merekisedek ma-muun paa Abaraãm babaaj nã bä ta wób sa wahë n'aa sa warahén sii hë taj'aa ketsë jawén paa bä. Tii bä m' Abaraãm Merekisedek ky n'aa edëë gëët.

² Ti m' Abaraãm bets'ëë hõm ta hä ta majiĩ hä tado hõm do uuh. Ji moo sahõnh hë ken'yyh do sét hë ken'yyh tets'ëë däk mã Merekisedek hä. “Sa wahë n'aa, baad had'op do moo hew'ëët doo”, tahanäng pé ti Merekisedek. Sarëm bä wahë n'aa m'. Sarëm bä wahë n'aa, “Sa wahë n'aa rakamanajë bong hanoo doo, rah'yyb enyyw padëëk hanoo doo”, tahanäng pé tii. ³ Dooh ji ky n'aa napëë bä ta yb, ta ÿÿn. Dooh ji ky n'aa napëë bä ta wahë makū tahana doo. Dooh na-ãj hë ji ky n'aa napëë bä tabenäng do ky n'aa, tadajëp do ky n'aa. Ti hyb n'aa sa ky n'aa rod had'yyt hë P'op Hagä Do

wë,* P'op Hagä Do T'aah sa ky n'aa rod had'yyt hë tabahadoo doo da.

⁴ Bë hyb n'aa newë, tak'ëp tahyb n'aa jawyk Merekisedek. Abaraãm, ër wahë makũũh, hyb n'aa jawyg né paawä, tets'ëë hõm ta majĩ hã tado hõm do uuh Merekisedek hã. Ji moo sahõnh hë ken'yyh do sét hë ken'yyh tets'ëë däk mä ta hã.

⁵ Rewi panaa wób, sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë hedoo doo, ti rahajaa ragahëën bã sa wakããn wë hanäng do uuh, Abaraãm panaa had'yyt né paawä. Tii d' tawén hadoo, tii da Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do hyb n'aa.

⁶ Merekisedek, Rewi panaa nado né paawä, tagado däk Abaraãm wë hanäng do uuh. Ti m' Merekisedek ky n'aa edëë gëët Abaraãm, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do gado däk do paah.

⁷ Hỹỹ kä, wyt ta maab hë hahỹỹh: Ta bahãnh hyb n'aa jawyk do tii, ta yd jé hyb n'aa jawyk do taky n'aa edëng doo.† ⁸ Rewi panaa, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë, sa wakããn wë hanäng do uuh gah'ëën doo, ajyy ub tii. Rawehëh padëëk bã radejëp. Merekisedek kä, Abaraãm wë hanäng do uuh gadoo doo, edëb had'yyt hë P'op Hagä Do kyy kerih do metëeh. Ti hyb n'aa sa ky n'aa rod Rewi panaa sa bahãnh tii.

⁹ Hahỹ hyb n'aa na-ããj hë Rewi panaa sa bahãnh Merekisedek hyb n'aa jawyk ji wén hapäh: Rewi panaa, sa wakããn wë hanäng do uuh gah'ëën doo, ti na-ããj hë repaag hõm hadoo Merekisedek hã sa wë hanäng do uuh, dooh nä né paawä Rewi ti

* **7:3** Ji ky n'aa nanapäh do hyb n'aa tabenäng doo, tadajëp doo, awäd had'yyt hë hadoo, dajëb né paawä tii. † **7:7** Abaraãm bahãnh Merekisedek hyb n'aa jawyk ji bahapäh ta tii hã.

noo gó. Merekisedek hã Abaraãm ep'aak do hã rabepaag hõm. Hahỹ hyb n'aa tahajaa ji her'oot tii: ¹⁰ Abaraãm Merekisedek mamuun noo gó, Abaraãm hã nã ta panaa see Rewi.

¹¹ Takaja dæg bã paawä sahõnh hẽ P'op Hagä Do karẽn do Isaraéw buuj sa ky n'aa rod Rewi hana do ramoo bok do hã, dooh hyb n'aa pé P'op Hagä Do asëm sa ky n'aa rod see Merekisedek hadoo péh, Arãw hadoo pé nadoo doo. Rewi panaa, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod hedoo do radu doo noo gó ramoo bok doo, P'op Hagä Do an'oo däk Isaraéw buuj sa hã ta ky n'aa jaw'yik doo. Ta ky n'aa jaw'yik do mahang tamaher'oot nyy da Rewi panaa ramoo bok ta wë. ¹² Ti hyb n'aa, ta see pé sa ky n'aa rod takahỹd bã, ta nemuun né hẽ ky n'aa jaw'yik do kahỹt. ¹³ Ky n'aa jaw'yik do kahỹd dæg kãn er wén hapëe kãn, Jesus er Wahë N'aa, ta ky n'aa P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do paah, dooh Rewi panaa tado bã. Jakóh t'aah see panaa tii. Ta ti sa mahang dooh noo gó taganã bã sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë. ¹⁴ Ta ti ỹ wén her'oot, wyt ta maab hẽ do hyb n'aa, Judah häd nãng do hanaa Jesus er wahë n'aa. Sa ky n'aa rod ky n'aa Mosees her'oot noo gó, dooh Judah panaa hã taky dëe bã sa ky n'aa rod rabahadoo hyb n'aa. ¹⁵ Wyt ta maab hẽ, takahỹd kãn ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wë, Rewi panaa nado wäd. Ti hyb n'aa takahỹd dæg kãn na-ããj hẽ ky n'aa jaw'yik doo, ji ky n'aa rod seeh, Merekisedek hadoo pé kaja däk do hyb n'aa kã. ¹⁶ Ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wë ti tawén bahado däk, Rewi panaa hyb n'aa nado, Mosees ky n'aa jaw'yik do mejũũ doo da. Ji

ky n'aa rod Jesus wén hado dāk P'op Hagä Do wë, takabaj'aa do hyb n'aa, tawäd had'yyt do hyb n'aa. ¹⁷ Tii d' tawén hadoo, hahÿÿ da P'op Hagä Do ky hadoo do hyb n'aa paa ta hã:

“Sa ky n'aa rod had'yyt hë da wë ÿÿ òm,
Merekisedek, sa ky n'aa rod wë ÿÿ hadoo péh.”[‡]

¹⁸ Ti hyb n'aa kä, ta ky n'aa jaw'yyk do pooj jé kan'oo dāk do kado hõm kån hÿÿ kä nahejoonh do hyb n'aa. Dooh tahajaa péh. ¹⁹ Dooh noo gó Mosees ky n'aa jaw'yyk do haja bä baad had'op ji bahadoo, P'op Hagä Do wë ji bahõm hyb n'aa. Ti bahãnh baad hadoo do ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do an'oo dāk hÿÿ kä. Ta ti ta tyw n'aa me èr hajaa èr kaja bä P'op Hagä Do wë.

²⁰ Ta ky kaneh'ÿÿt doo me ta häd gó P'op Hagä Do ky däng paa ta ti papuuj hadoo do taban'oo dāk noo gó. Rewi panaa sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë rabahado padëek noo gó, dooh ta häd gó P'op Hagä Do ky dëe bä tanah'ÿÿt sa hã tanoo do ramoo bok doo. ²¹ Jesus kä ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wë tabahado dāk bä, ta ky kaneh'ÿÿt doo me P'op Hagä Do ky dëe kån tanah'ÿÿt doo. Hahÿÿ da ta kyyh ta hã:

“Baad ÿ ky däng hahÿÿh,
dooh ÿ h'yy kahÿÿd bä:
'Sa ky n'aa rod had'yyt hë òm wë ÿÿ.’”[§]

[‡] 7:17 Saaw-Mo 110.4 [§] 7:21 Saaw-Mo 110.4

²² Ky kaneh'ỹýt doo me Jesus hã P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa, pooj jé Mosees hã taky n'aa enooh do bahãnh baad ub hỹỹ kä ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë ji tamahũũm doo, ji hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Jesus hyb n'aa takaja däk né hẽ ji hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

²³ Sa ky n'aa rod, Rewi panaa hedoo do hã kä, ta see dajëb bä paah, takah'ỹýt paa ta seeh. Sa wahë n'aa gó radejëp do hyb n'aa, dooh sét ub haja bä P'op Hagä Do wë tamoo wäd had'yyt bä. ²⁴ Tii d' nado Jesus. Jesus awäd had'yyt hẽ do hyb n'aa, ji ky n'aa rod had'yyt hẽ P'op Hagä Do wë. ²⁵ Ti hyb n'aa, baad tabahajaa tedëeb bä ta hyb n'aa P'op Hagä Do wë hah'ũũm doo. Awäd had'yyt hẽ, sa hyb n'aa taky n'aa etsëe hyb n'aa.

²⁶ Ti hadoo pé né hẽ ji ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do ji karën. Baad tabahajaa ër tamasaa bä sahõnh hã. Baad ub ti P'op Hagä Do matym gó. Dooh baad nadoo do tamoo wäd bä. Dooh nesaa pé ta hã. Nesaa do moo bok do h'yyb nahado. Hỹ pong jé sahõnh hẽ sa bahãnh tabahadoo P'op Hagä Do an'oo bä. ²⁷ Dooh hyb n'aa pé sa ky n'aa rod wahë n'aa wób rabahed'oo doo da tamoo wäd bä. Ta ãh hã had'yyt hẽ P'op Hagä Do hã rama ejuu paa tii. Pooj jé, sa daaj hẽ nesaa do ramoo bok do hyb n'aa rama hej'uu, tii bä sa wakään, Isaraéw buuj nesaa do ramoo bok do hyb n'aa rama eju kãn. Tii d' nado Jesus. Sét nuu me ub nesaa do ta wób ramoo bok do sãm tan'oo däk P'op Hagä Do hã, ta daaj hẽ takan'oo däk noo gó sa hyb n'aa tadajëp

hyb n'aa.** 28 Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do hã, ajyy sa da hadoo do nemuun h'yyb nahej'oonh do rakasëew däk sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät P'op Hagä Do wë rabahadoo hyb n'aa. Tii d' nado P'op Hagä Do ky kaneh'ÿÿt doo me taky däng do hã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do jawén kan'oo däk doo. Ta T'aah tasëew däk ji ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do tabahadoo hyb n'aa kä. Baad had'op had'yyt hë ta T'aah bahadoo P'op Hagä Do an'oo bä.

8

Jesus ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do P'op Hagä Do wë ky n'aa hahÿÿh

¹ Hahÿ ti bë ÿ maher'oot do mahang tak'ëp baad hadoo doo: Ti anyy däk né hë ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät doo. Hÿ pong jé, P'op Hagä Doo, Sahõnh Ta Bahãnh Hadoo Do hub hënh, takaweh'ëeh doo bä tabaso däk. ² P'op Hagä Do matym gó, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa bä ër ky n'aa rod moo wät, badäk hahÿÿ bá sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa ajyy ratamaa sooh doo bá nado.*

³ Sahõnh hë ji ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do† rasëm P'op Hagä Do matym n'aa P'op Hagä Do wë tamanaa hyb n'aa, sa masããh wób P'op Hagä Do hã tama ejuu hyb n'aa na-ããj hë. Ti hyb n'aa taw'ãäts

** 7:27 Dooh hyb n'aa pé hajõõ nuu me tii d' tabad'oo. * 8:2 Esodo bód, tég eh do 26 hã takerii däk ta ti sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa ky n'aa. Ta ti yt hã nado Jesus moo wät. † 8:3 Isaraéw buuj hã rama erih do hahÿÿh. Sa ky n'aa rod, Rewi panaa hedoo do sa ky n'aa tahe'oot tég nad'ëed is do 3 hã.

hẽ Jesus Kristo na-ããj hẽ manaa P'op Hagä Do matym n'aa. ⁴ Badäk hahỹỹ bã Jesus awäd nä bã paawä, dooh sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wẽ tado bã paawä, anyy däk do hyb n'aa Rewi panaa P'op Hagä Do hã rama ejuu doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da. ⁵ Sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa, hỹ pong jé hanäng do hãd hadoo do katamaa sooh do yt hã ti ramoo heb'ook. Dooh P'op Hagä Do bawät do heh'äät do tado bã ta ti tób ta yt hã ramoo bok do ër wén hapäh, hahỹỹ da Mosees P'op Hagä Do maher'oot do paa hyb n'aa: “Mamoo wäd ta tii, hahỹ waëe hã a hã ÿ metëeh do hadoo da, mahapäh do hadoo né hẽ.”[†] Heh'äät doo, hỹ pong jé tii. ⁶ Baad ub né paawä sa ky n'aa rod Rewi häd näng do panaa ramoo bok doo, tak'ëp baad ub ti bahãnh Jesus ër ky n'aa rod moo wät doo. Tii d' tawén hadoo, ta tyw n'aa papuuj ta hyb n'aa P'op Hagä Do wẽ ër kajaa Jesus anoo doo, p'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'oot do bahãnh do hyb n'aa. § Tak'ëp baad ub ti bahãnh na-ããj hẽ ër hã taky n'aa enooh doo.

⁷ Pooj jé Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'ood wät do an'oo bã paawä, baad ub sahõnh hẽ taba-hadoo hyb n'aa, tii d' tado bã paawä, dooh hyb n'aa pé paawä ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh péh. ⁸ Tii bã, P'op Hagä Do bahapäh bã, dooh né hẽ raky dahé bã Mosees sa sii takaner'ood wät

[†] **8:5** Esodo 25.40 § **8:6** Hahỹỹ d' tahanäng pé ti rakaner'oot do ky n'aa: Sinaih waëe hã P'op Hagä Do anoo paa sa hã ta ky n'aa jaw'yyk doo. Isaraéw buuj raky dahé bã, P'op Hagä Do ky n'aa edëng sa hã, taky däng paah. Tii bã ta kyyh ragadoo. “Äã ky daheeh da”, nãk sa kyyh P'op Hagä Do hã.

doo, hahÿÿ da ta kyyh:

“Ti awät bë pooj jé papuuj Isaraéw buuj sii ÿ
kaner'oot doo,

Judah buuj sa sii na-ããj hẽ.

Ta tyw n'aa papuuj ÿ anoo da sa hã.

⁹ Sa wahẽ makũ sa sii ÿ her'ood wät do paa nahado
da tii,

ÿ man'yyh noo gó Esit bã naa.

Raky nadaheeh do hyb n'aa paa sa sii ÿ ber'ood
wät doo,

ÿ eréd hõm paa sa wahẽ makũũh”, näng mä Tak'ëp
Hyb N'aa Jawyk Doo.

¹⁰ “Hahÿÿ da ta tyw n'aa papuuj

ta jawén Isaraéw buuj sa hã ÿ metëeh doo:

Sa h'yyb gó da ÿ banoo ÿ ky n'aa jaw'yyk doo.

Sa h'yyb tym gó da ÿ berih hadoo da ta tii.

ÿ da P'op Hagä Do rah'yy kaha'eeh doo.

Karapé haa d' tii.

¹¹ Ti noo gó da,

dooh hyb n'aa da rama met'ëëg wät sa da hadoo do
këh ÿ n'aa hã.

Dooh hyb n'aa da sa wakããn rama met'ëëg wät pé
ÿ rabahapäh hyb n'aa.

Sahõnh hẽ da ÿ rabahapäh.

Hyb n'aa sakog is doo, hyb n'aa jewyk do sii hẽ ÿ
da rahapäh.

¹² Tii d' tawén hadoo,

ÿ mabaan hõm da baad nadoo do ramoo bok do
paah.

Dooh da ÿ hyb n'aa es'ee wäd bã nesaa do ramoo
bok do paa.”** Näng mä Tak'ëp Hyb N'aa

** **8:12** Jeremij 31.31-34

Jawyk Doo.

¹³ Sa sii takaner'oot do papuuj P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa, tado hōm pooj jé sa sii takaner'ood wät do paah. Ta säg däg tii. Edah tagawatsik. Ta tyw n'aa papuuj tan'oo däk.

9

Badäk hahÿÿ hä P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti anäng paa pooj jé Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'ood wät do paa ky n'aa jaw'yyk doo, ji hä metëeh do nyy da P'op Hagä Do wë ji kajaa, ta hä ji hyb n'aa jaw'yyk hyb n'aa. Ti anäng paa na-ãäj hë badäk hahÿÿ bä P'op Hagä Do raj'aa etsë do tób n'aa, P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa ramaneëenh doo. ² Sa hä P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa katamaa sooh do yt hä, ta gawakō tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk do ramaneëenh doo gó tagadahäng ta bag tyng, pāw tyng n'aa, P'op Hagä Do matym gó kametëeh do pāw n'aa na-ãäj hë. ³ Ta baa besuu n'aa bahñh tagadäk ta gawakō tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk do heh'äät doo. ⁴ Tii bä tabahäng k'ãäts tég gabarëeh do s'ëeb buu benyym do rabahej'uu do tyng n'aa. Tii bä tabahäng ta hood P'op Hagä Do ky n'aa enooh do rahyb n'aa esee do hood n'aa na-ãäj hë. K'ãäts tég gabarëeh do ta hä. Tii gó rabat'oonh hahÿÿh: Manah häd näng do hood k'ãäts gabarëeh do s'ëeb, Manah ta gó, Arāw tatu n'aa ta ts'ooh genä hōm doo, pä gatsebak do na-ãäj hë ta hä Jawéh ky n'aa jaw'yyk do kaherih doo. ⁵ Ta hood P'op Hagä Do

ky n'aa enooh do rahyb n'aa esee do hood n'aa jó rabab'ëëh kabaj'aa do kэг enäh do heen n'aa kerubĩm ramaneëënh doo. Ta ti ganahaang gó P'op Hagä Do hejój kametëëh. P'op kerubĩm kэг ragad-abëëh, p'op naa sa kэг me rajasuu hyb n'aa ta ty gatsë. Ta tii bä, ta ty gatsë jó, P'op Hagä Do awug hõm nesaa do Isaraéw buuj ramoo bong doo.* Hÿÿ kä, babä ÿ erih do hã, dooh né paawä tahaja bä sahõnh hẽ ta ti hedoo do ky n'aa bë ÿ maher'ood bä, ⁶ tii da né hẽ sahõnh hẽ ta ti ragadebëëh sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa yt hã. Ta gawakõ pooj jé gadäk doo gó sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë rabahej'ëëh ta tii bä P'op Hagä Do wë ramoo heb'ooh do ramoo bok hyb n'aa. ⁷ Ta gawakõ t'õp gadäk doo gó jããm hẽ hajëë suun sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät doo. Sét ta baab ken'y'yh sét nuu me tabajëng ta tii bä. Tabajëë suun bä, tamajë had'y'yt hẽ sa mas'ãã booy yb aj'y' majyyw P'op Hagä Do kahesé doo bä, h'y' gatamah doo gó nesaa do tamoo wät doo, ta wób moo bok do na-ããj hẽ kawug hõm hyb n'aa. Majyyw tamanajë bä, dooh né hẽ tahaja bä tajëë bä tii bä.

⁸ Ta tii hã P'op Hagä Do Sahee metëëh hahÿÿh: P'ooj ub, sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa ky n'aa jaw'y'yk do yt hã rababok nä bä, dooh sa hã tagasëëts nä bä ta tyw n'aa hadoo ta gawakõ tak'ëp P'op Hagä Do wë kasëëw däk doo hënh. Dooh

* **9:5** Ta noo gatsë pong jé P'op Hagä Do kahesé sa hã. Ta ti tabasooch bä Isaraéw buuj sa rod n'aa P'op Hagä Do wë wahë n'aa rabana nesaa do ramoo bong do P'op Hagä Do bawug hõm hyb n'aa, takajesu däk hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta noo gatsë na-ããj hẽ ramaneëënh “kajesu n'aa noo gatsë n'aa”, kajesu däk do hadoo do hyb n'aa nesaa do sa h'y'yg gó hanäng do paah.

tagasëets nä bä sa wë ta tyw n'aa P'op Hagä Do wë tahanäng pé tii. ⁹ Da hë Kristo hã kaja däk do metëe n'aa ub sahõnh hë ta tii. Dooh P'op Hagä Do matym n'aa ramehen'aa doo, dooh sa masããh majyyw ta wë ramahen'aa do na-ããj hë tahaja bä baad tabahado däk tan'oo bä P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk do sa h'yyb. ¹⁰ Jããm hë ji awëh, ji awa, ji eëek do ky n'aa ub tii. Jããm hë naëng me sa hã renäm do ky n'aa tii. Papuuuj kajaa do pooj jé ky n'aa jawyyg n'aa tii. Dooh t'õp ji h'yyb tenyyw bä.

Jesus majyyw ky n'aa hahỹh

¹¹ Kristo kã, baad hadoo do ta tyw n'aa papuuuj kaja däk do hã ji ky n'aa rod wahë n'aa heh'ãät P'op Hagä Do wë tabahadoo noo gó, dooh tajëe suun bä P'op Hagä Do tób n'aa gó badäk hahỹỹ bä ajyy tamaa sooh doo gó, sa ky n'aa rod wób rabahed'oo doo da. Kristo bajëe suun tak'ëp baad tabahadoo bä. Hỹ pong jé, P'op Hagä Do matym gó né hë tabajëe suun. ¹² Kabara majyyw, booj yb taah majyyw nado ti t'ĩ hënh tamajë sun doo, sa ky n'aa rod wób rabahed'oo doo da. Ta majyyw né ti tamajë sun doo, tan'oo däk doo. Sét nuu me tii d' tabad'oo, P'op Hagä Do wë ër tabedëeb had'yyt hë hyb n'aa. Dooh hyb n'aa p'aa hënh tabab'aanh péh. ¹³ Kabara majyyw, booj yb aj'yy majyyw, booj yb taah yỹnh raju däk do paa ooj naëng mahang kamekuuj däk do na-ããj hë, ta wób sa hã sa ky n'aa rod ratsawyh bä, baad rabahado padëek p'aa hënh. J'ooj hë né paawä rabenyyw bong ratsawyh

wät do an'oo bä,[†] p'aa hēnh rahajaa P'op Hagä Do tób n'aa hēnh rabahōm. ¹⁴ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, tak'ēp ta bahānh Kristo majyyw er h'yyb tabenām nesaa do ji moo wät do dajēb hanoo do mahānh, P'op Hagä Do hedēb had'yyt do wē er moo bok hyb n'aa kā. P'op Hagä Do Sahee hawād had'yyt do hejój gó ta daaj hē Kristo kan'oo dāk P'op Hagä Do hā tadajēp noo gó. Dooh nesaa pé ta hā.

¹⁵ Ta ti hyb n'aa kā, Kristo né hē ti ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wē gasēets hōm doo, P'op Hagä Do asēew hōm do ragadoo hyb n'aa nahānh doo, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do sa hā. Tadajēp do me tabedēeb kán tii, Mosees ky n'aa jaw'yyk do sa hā mejūū do noo gó nesaa do ramoo bok do paa mahānh.

¹⁶⁻¹⁷ Ky n'aa jaw'yyk do ta see erii bä tametēeh hyb n'aa ta me jaa wē tabaym ta ma paa tadajēp jawén paa bä, jāām hē wē ym do gadoo ta ma paah, ta hā ky n'aa kenoo do paa dajēp bä kā. Dajēp né hē sahōnh hē rabahapāh bä, tii bä kerih do paa ky n'aa jawyyg dāg kán. Kerih do mo haj'aa nāng do edēb nā bä, dooh kerih do ky n'aa kajawyyg nā bä. ¹⁸ Tii da p'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'ood wät do hā. Jāām hē tahyb n'aa jawyg dāk sa mas'āā see radaj'ēep do jawén paa bä. Ta majyyw hyb n'aa taky n'aa jawyg dāk P'op Hagä

[†] **9:13** Mosees ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa, dooh rahaja bä P'op Hagä Do tób n'aa hēnh rahōm bä tób kamag nāng do yt hā hewād nā doo, kamag hā, dajēp do paa k'yy hā na-āāj hē moo dāng doo. Rabenyyw bong hyb n'aa, p'aa hēnh P'op Hagä Do tób n'aa hēnh rabahajaa rabahōm hyb n'aa, ratsawyyh sa hā booj yb taah yŷnh hahiin do raju dāk do paa ooj naēng mahang kamekuuj dāk doo. Ta ti ky n'aa ti babā tahe'oot doo.

Do ky däng doo. Hahỹ d' paa tii: ¹⁹ Sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees maher'ood wät do jawén paa bä m' Isaraéw buuj sa hã, tado däk mä jawii isop häd näng do mooh, b'éé wii hahiin do sii hẽ m', ti m' tadatu booj yb taah wób majyyw naëng mahang kamekuuj däk doo gó. Ti m' P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do jó tatsawyyh, ti m' Isaraéw buuj sa hã tatsawyh hõm mä na-ãáj hẽ. ²⁰ Ti m' Mosees ky hadoo sa hã: “Jawéh kaner'ood wät do bë sii metëë n'aa hahỹ majyyw. Ta kyyh bë gado däk, bë kyyh Jawéh gado däk na-ãáj hẽ hahỹ majyyw metëéh”, † näng mäh. ²¹ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do jó majyyw tatsawyh hõm doo da, tatsawyh wät na-ãáj hẽ P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa hã, sahõnh hẽ ta nahëë jó, sahõnh hẽ ta gó hanäng do jó na-ãáj hẽ. ²² P'eets hẽ paawä sahõnh hẽ takenyyw däk P'op Hagä Do wë sa masãäh majyyw hyb n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk doo gó takerih. Majyyw takanan'oo däg bä, dooh takawug hõm bä nesaa do ji moo wät doo. Tii da né hẽ Mosees ky n'aa jaw'yyk do baher'oot.

²³ Tii da né hẽ nag'aap hẽ ȳ etsén wät do renäm paa P'op Hagä Do mejüü, jããm hẽ hỹ pong jé hanäng do heen n'aa hado né paawä ta tii. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, hỹ pong jé hanäng doo, heh'äät doo, jããm hẽ takenyyw däk tak'ëp baad hadoo doo me, ji masãäh majyyw bahãnh baad hadoo doo me. ²⁴ Ti hyb n'aa, dooh Kristo ajëë suun bä P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa gawakõ tak'ëp ta wë kasëew däk do ajyy ratamaa sooh doo

† 9:20 Esodo 24.8

gó. Hỹ pong jé hanäng do heen n'aa ub ta tii. Hỹ pong jé né hẽ taheh'äät bã kä Kristo bajëë suun, tanu dëë kãn, t'ĩĩ hẽnh P'op Hagä Do matym gó ër taky n'aa etsëë hyb n'aa. ²⁵ Dooh hajõõ nuu me hỹ pong jé P'op Hagä Do matym gó Kristo ajëë suun bã ta daaj hẽ takan'oo däk hyb n'aa, sa ky n'aa rod wahë n'aa Rewi panaa rabahed'oo doo da. Sét ta baab kenäh had'yyt hẽ sa mas'ãã majyyw me rabahej'ëeh tii, P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa gawakõ tak'ëp ta wë kasëew däk doo gó. ²⁶ Hajõõ nuu me ta daaj hẽ Kristo kan'oo däg bã paawä, hajõõ nuu me Kristo bahob wät paawä badäk hahỹ P'op Hagä Do pahuunh noo gó naa. Dooh tii da Kristo adoo bã. Sét nuu me ub, tabedaa däk bã kä badäk hahỹ hã ji hawät do gawatsig hõm noo gó, Kristo kaja däk ta daaj hẽ takan'oo däk doo me, tadajëp doo me nesaa do tabawug hõm hyb n'aa. Dooh hyb n'aa p'aa hẽnh tabab'aanh péh. ²⁷ Sahõnh hẽ ji, sét nuu me né hẽ ji dajëp. Ji dajëp jawén paa bã kä P'op Hagä Do ky däng da nyy da ji tabad'oo, baad tado bã, baad tanado bã. ²⁸ Ti hadoo, sét nuu me Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ta daaj hẽ takan'oo däk dajëb hã, ta dajëp doo me, ta majyyw me, nesaa do hajök do ramoo bok do tabawug hõm hyb n'aa. P'aa hẽnh da Kristo kajaa. Nesaa do ji moo wät do hyb n'aa nado tii kä. P'aa hẽnh tawén kaja kãn da, ta hã gad'aa do tamahũm hyb n'aa P'op Hagä Do wë kä, ta tii bã raboo had'yyt hẽ hyb n'aa kä.

10

Jesus dajëp doo me ta tyw n'aa papuuu P'op Hagä

Do wë tagasëets hõm do ky n'aa hahỹh

¹ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Isaraéw buuj hã kan'oo däk do paah, baad hadoo do P'op Hagä Do ky däng do ta jawén kajaa do maëts ub tii. Dooh heh'äät do hỹ pong jé hanäng do tado bä. Ti hyb n'aa dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do haja bä baad had'op rabahadoo tan'oo bä. Dooh baad had'op rabahadoo tan'oo bä sét ta baab kenäh had'yyt hë sa mas'ää see P'op Hagä Do matym n'aa ranaheb'oooh doo. Ti hado had'yyt né hë ran'oo bä.

² Ta ky n'aa jaw'yyk do haja bä paawä baad had'op rabahadoo tan'oo bä P'op Hagä Do wë han'aa do ta hã rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa, dooh hyb n'aa wäd pé paawä sa mas'ääh wób raneboh bëeh, P'op Hagä Do bawug hõm hyb n'aa nesaa do sa hã hanäng doo. Sa h'yyb gó hanäng do paa kawug hõm bä paawä, dooh rahyb n'aa es'ee wäd bä paawä nesaa do ramoo bok do paah. ³ Ta tii hã dooh né hë baad ji hado däg P'op Hagä Do matym gó. P'op Hagä Do matym n'aa ta baab had'yyt hë ramehen'aa doo, nesaa do awät nä sa h'yyb gó rahyb n'aa esee tan'oo bä. ⁴ Tii d' tawén hadoo, dooh né hë booj yb aj'yy majyyw haja bä, dooh kabara majyyw haja bä nesaa do ji h'yyb gó hanäng do tado hõm bä.

⁵ Ti hyb n'aa badäk hahỹh bä Kristo kajaa noo gó kä P'op Hagä Do hã taky hadoo:

“Sa mas'ääh majyyw a wë ramahen'aa doo, ti nado ti makarën doo.

A matym n'aa a wë ramahen'aa doo, ti nado ti makarën doo.

Ti hyb n'aa ÿ dab näng ÿ majyyw näng man'oo bä majyw ÿ ÿ banoo hyb n'aa ta sãm”, näng

paa ta kyyh.

⁶ “DooH magado bä òm rama heju doo.

DooH magado bä a matym n'aa a wë ramehen'aa doo, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do mabawug hõm hyb n'aa paawä”, näng mäh.

⁷ “Tii bä hahÿÿ da kēh ÿÿh:

‘Mahegãã P'op Hagä Doo. ÿ kaja däk,
a kyy kerih doo gó kēh ÿ n'aa takerih doo da,
makarēn do ÿ moo wät hyb n'aa.’ ”*

⁸ DooH m' sa masããh majyyw, dooh m' P'op Hagä Do matym n'aa ta wë ramehen'aa doo, dooh m' ta wë rama ejuu doo P'op Hagä Do karēn bä. DooH m' na-ããj hē takarēn bä ta matym n'aa ta wë ramehen'aa doo, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa paawä. DooH m' ta ti tagado bä, näng mä Kristo kyyh pooj jé. Ti taky hadoo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejõ né paawä ta tii d' rabahed'oo. ⁹ Ta jawén hahÿÿ d' mä Kristo kyy kä: “Mahegãã P'op Hagä Doo”, näng mäh, “ÿ kaja däk, makarēn do ÿ moo wät hyb n'aa kä”, näng mäh. Gawatsig hõm pooj jé sa hã kamejũũ do rabahed'oo do paah, ta ti taHer'oot do hã ji bahapäh. P'op Hagä Do gasëets hõm hÿÿ kä ta tyw n'aa papuu. ¹⁰ P'op Hagä Do karēn do Kristo bad'oo do hyb n'aa, ta daaj hē Jesus Kristo kan'oo däk do hyb n'aa er hyb n'aa tadajëp hyb n'aa, kado hõm nesaa do er h'yyb tym gó hanäng do paah. Tsyt hē P'op Hagä Do wë er tabasëew däg kãn. Sét nuu me dajëb hã takan'oo däk. Jããm né tii.

* **10:7** Saaw-Mo 40.6-8 hã takerii däk tii. Kristo kyyh ta Yb hã tii.

11 Ta äh hã had'yyt hẽ sa ky n'aa rod Arãw panaa hedoo do ramoo bok ramoo heb'oooh do P'op Hagã Do tób n'aa yt hã. Ta äh hã had'yyt hẽ rama ejuu rama ejuu do paa péh, dooh né paawã ta ti haja bã nesaa do ji h'yyb gó hanãng do tawug hõm bã. 12 Tii d' nado Jesus Kristo bad'oo hỹỹ kã. Sét nuu me ub takan'oo däk nesaa do èr moo bok do hyb n'aa tadajëp hyb n'aa. Jããm né tii kã. Tii d' tabad'oo do jawén paa bã hỹ pong jé, P'op Hagã Do hub hẽnh, ta hã P'op Hagã Do weh'ëeh doo bã tabaso däg kãn. 13 Ti noo gó kã tagada ta majĩ P'op Hagã Do nes'ëem, Kristo raky daheeh P'op Hagã Do an'oo bã kã. 14 P'op Hagã Do hub hẽnh tawén so däg kãn, sét nuu me èr hyb n'aa tadajëp doo me baad had'op rabahado padëek tan'oo bã tsyt hẽ P'op Hagã Do wë kasëew bong doo.

15 P'op Hagã Do Sahee na-ããj hẽ èr tamaher'oot ta ti ky n'aa. Hahỹỹ da ta kyyh:

16 “Hahỹỹ da papuuj Isaraéw buuj sii ta jawén ÿ kaner'oot doo:
Sa h'yyb gó da ÿ banoo këh ÿ n'aa jaw'yyk doo.
Sa h'yyb tym gó da ÿ berih hadoo da tii”,† nãng mäh.

17 Ti m' ahõm nã ta kyyh:

“ÿ mabaan hõm da baad nadoo do ramoo bok do paah.
ÿ mabaan hõm da ÿ mejũũ do raky nadaheeh doo”,‡ nãng mäh.

† 10:16 Jeremij 31.33 ‡ 10:17 Jeremij 31.34

18 Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do mabaan hõm do hyb n'aa baad nadoo do ji moo wät do paa kä, dooh hyb n'aa wät pé ramoo heb'oooh do paa sa ky n'aa rod ramoo boo bä nesaa do kado hõm hyb n'aa paawä.

19 Hÿÿ kä wakān haa hedoo doo, Jesus majyyw hyb n'aa neÿÿm doo gó ər hajaa ər ajëë p'ëë hadoo ta gawakō tak'ëp P'op Hagä Do wë kasëew dāk do hadoo doo gó. P'op Hagä Do matym gó ər hajaa ər ahõm bä had'yyt hē ÿ hanäng péh. 20 Jesus dajëp doo me ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë tagasëets hõm. Ta baa besuu n'aa tatab'ëes tii. § Edëb had'yyt hē da jé ta ti tyw n'aa gó P'op Hagä Do wë hahõm doo. 21 Ti anäng ər ky n'aa rod P'op Hagä Do wë tak'ëp hyb n'aa jawyk doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do bawät doo bä bag'ãas doo. 22 Ta ti hyb n'aa, taw'ãäts hē ər h'yyb ehub doo me, baad ər h'yy ka'eeh doo me na-ãäj hē ər kah'üüm P'op Hagä Do wë. Dooh ər h'yyb ər taky n'aa tapa wäd bä Kristo an'oo bä. Baad ər bahado dāk na-ãäj hē P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa ər hajaa P'op Hagä Do wë ər ahõm bä.** 23 Taw'ãäts

§ **10:20** P'ooj ub, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā ti anäng ta baa besuu n'aa pāan hebaan do s'ëëb. P'op Hagä Do kahesé doo bä noo gatsé n'aa tii. Dooh ji haja bä ta tii bä ji tabëej bä. Hÿÿ kä, Kristo hyb n'aa ər hajaa P'op Hagä Do wë ər ahõm bä. ** **10:22** P'ooj ub Isaraéw buuj rabahed'oo do ky n'aa gó tabeh'üüm. P'ooj ub, ranahaja bä P'op Hagä Do tób n'aa hēnh rahõm bä baad sa h'yyb nadoo do hyb n'aa, ratsawyyh sa hā booj yb taah ÿÿnh raju dāk do paa ooj naëng mahang kamekuuj dāk doo. Setsi ta āh tabahado dāk bä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü rabehop. Tii bä kä, baad rabahado padëék p'aa hēnh. Tii bä rahajaa P'op Hagä Do tób n'aa hēnh rabahõm. Ti ky n'aa gó tabeh'üüm.

hě h'yy ganajëng doo me had'yyt hě ër gada baad hadoo do ër hã taky däng doo, ër gada ër hanäng doo. Ër hã ky däng doo, moo wäd had'yyt hě taky däng doo. ²⁴ Taw'ääts hě ër tyw n'aa esoos nyy d' ër bad'oo ër h'yyb mahũũm ër da hadoo doo, rah'yyb hadoo hyb n'aa, kamahän heh'äät do ër mahang takah'ũũm hyb n'aa, baad hadoo do ta wób wë ji moo wät do takah'ũũm hyb n'aa na-ääj hě. ²⁵ Taw'ääts hě dooh ër eréd bã P'op Hagä Do hyb n'aa ër kahet'aa doo, ta wób, h'yy gejë hõm do rabahed'oo doo da. Taw'ääts hě ta wób ër h'yyb en'yyim rah'yy gajëë hõm mahänh. Taw'ääts hě baad ta bahänh tii d' ër bad'oo, tabedaa däk Jesus matëeh do bë bahapäh do hyb n'aa.

²⁶ Bë h'yy gejë hõm manä ÿ wén näng bë hã, ji h'yyb haj'aa hě Jesus ji mak'yyts bã, nesaa do ji moo wäd nä bã had'yyt hě, ji hapëë däg né paawä baad hadoo do ky n'aa hã, hÿ jawén dooh tanyy wäd bã kä P'op Hagä Do hã ji anoo do pan'aa nesaa do ji moo wät do kawug hõm do sãm. ²⁷ Jääm né hě ti awät heÿÿm doo gó ji gada P'op Hagä Do ji taky n'aa etyy do baad nadoo do wë. Jääm né da tëëg hõõ tak'ëp haju do P'op Hagä Do majiï gawats'iik do ti awät da ta ti wë. ²⁸ P'ooj ub, Mosees ky n'aa jaw'yyk noo gó, radej'ëëp paa sahõnh hě Mosees ky n'aa jaw'yyk do mak'yyts doo. Tanyy bã pawóp hě, tamawoob hě ta ti hapäh doo, dooh né rat'yyd mehĩn bã ta ky n'aa jaw'yyk do mak'yyts doo. ²⁹ Nyy da bë hã? Dooh g'eeh ti bahänh P'op Hagä Do rejä da P'op Hagä Do T'aah makyyts doo, Jesus majyyw ty n'aa ges'yyk doo, P'op Hagä Do Sahee ji tat'yyd mehĩn do ky n'aa rejää doo? Jesus

majyyw né ti ta hyb n'aa ta tyw n'aa P'op Hagä Do wë gasëets hõm doo. Ta hyb n'aa né hë P'op Hagä Do wë rakasëew däk paah. ³⁰ Ër hapäh né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hahỹ her'ood wät doo: “ÿ né ti sa sãm habaanh doo. ÿ né tii.”†† “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa etyy da ta karapee”,‡‡ näng na-ãj mäh. ³¹ Tak'ëp ta äm n'aa näng P'op Hagä Doo, hedëb had'yyt do moo gó ji tarejä däg bä!

³² Taw'ääts hë bë hyb n'aa es'ee nyy da baad bë babok p'ooj ub, panyyg hanäm do hã bë h'yy kadaw'uuh jawén paa bä. Tabad'op hë bë h'yy gejë hõm ti noo gó, baad nadoo do bë ahob né paawä. ³³ Bë hyb n'aa es'ee nyy da ta see pé noo gó bë raky n'aa rejã paah, nyy da paa bë rarejã. Bë nado paa tii, ti noo gó rarejã doo, bë hyb n'aa esee paah, bë masa paa ta ti hah'oop doo. ³⁴ Ti noo gó bë t'yyd mehĩn paa bë da hadoo do radewäts b'ëeh doo, bë masa paa sa hã. Tsebee gó bë gadoo ti noo gó bë ma rado hõm doo, ti bahãnh baad hadoo do nahãnh do ti awät bë pooj jé hỹ pong jé bë hapäh do hyb n'aa. ³⁵ Ti hyb n'aa bë h'yy gejë hõm manäh. Baad had'yyt hë Jesus hã bë h'yy kae bä, tak'ëp baad hadoo do bë gadoo da. ³⁶ Taw'ääts hë h'yyb jawyg gó, h'yy ganajëng doo me bë gadoo bë ahoop doo, P'op Hagä Do karën do bë bahaja däk bä kä, bë gadoo hyb n'aa bë hã taky däng doo. ³⁷ Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih do ta ti ky n'aa:

“Edaa däk da ti hawät do kajaa.
Dooh da tatabëej bä taky däng do noo gó.

†† **10:30** Dew-Teronom 32.35. ‡‡ **10:30** Dew-Teronom 32.36, Saaw-Mo 135.14

38 Karapé haa, matym ÿÿ gó baad hedo padëék doo,
rah'yy ka'eeh do hyb n'aa da rababoo had'yyt hë.
Doo da ÿ tsebee bä h'yy gajëë hõm do wë", näng
mah.ŠŠ

39 Èër kä, dooh ta tyw n'aa heréd hõm do ër ado
bä, ragawatsig hõm doo hënh hahõm doo gó haboo
däk doo. H'yy ka'eeh do ëër, nesaa do mahãnh
hedëp doo.

11

Ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Hahÿÿ d' tahanäng pé ti ji h'yy ka'eeh doo: Baad
ji bahapäh do ti ji h'yyb gó, ji gadoo né da ji pooj
jé ji gada doo. Te hub né hë, ti awät né da ji
nahapäh doo, baad ji bahapäh ji h'yyb gó. ² Rah'yy
ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do wén gadoo ër
wahë makũh.*

³ P'op Hagä Do hã ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa,
ër hapäh hahÿÿh: Sahõnh hë badäk hahÿÿh, wë,
kamarab, papÿÿj, sagõõh na-ããj hë, ta ky gabuuj
né hë P'op Hagä Do pehuuj wät. Ji nahapäh doo
me tapehuuj wät da hë ji hapäh doo.

⁴ Baad ub Abéw makũ h'yy ka'eeh do hyb n'aa
baad hadoo do tama ejuu paah, ta hÿÿj Kaĩh ma
ejuu do nahado. Ti hyb n'aa baad né hë m' Abéw
P'op Hagä Do hã. Baad mä P'op Hagä Do hã Abéw
ma ejuu doo. Badäk hahÿÿ bã Abéw nawäd wäd

ŠŠ 10:38 Habakuk 2.3-4. * 11:2 Èr wahë makũh tawén erii
wät, ta wakãän, Isaraéw buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do tama erih do
hyb n'aa. Isaraéw buuj sa wahë makũ ti sa ky n'aa tamaher'oot doo.

né paawä, da hẽ nä tah'yy ka'eeh do paa ẽr hã tametëeh nyy da ji h'yy ka'eeh.

⁵ Aj'yy Enók häd näng do P'op Hagä Do masäg kãn ta wẽ ta hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa paah. Dooh paa Enók dajëb bã. Dawuh up mäh. Dooh rawyyd wäd bã P'op Hagä Do mahũũm do hyb n'aa. P'op Hagä Do Enók h'yyb enäw had'yyt hẽ tabawät do hã, ta wẽ P'op Hagä Do mahũũm do pooj jé.

⁶ Ji h'yy kanae bã, dooh ji haja bã P'op Hagä Do ji h'yyb enäw bã. Jé karën do P'op Hagä Do wẽ tahõm bã, jããm né hẽ tahajaa, P'op Hagä Do awät né hẽ taky dahé bã, baad hadoo do P'op Hagä Do anoo ta hã hesoos do hã taky dahé bã.

⁷ Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa Nowéh tatamaa jat marakate, ta ÿÿm, ta taah, ta taah äj raked'ëep do hood n'aa. Marakate tatamaa jat Nowéh P'op Hagä Do maher'oot jawén paa bã sa pooj jé hana do ranahapäh nä doo. Nowéh h'yy ka'eeh doo, ta metëe n'aa ta wób sa hã. Nesaa do hã ta wób raky n'aa kety däk, Nowéh h'yy ka'eeh doo da rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hẽ baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad Nowéh wén hado däk ta matym gó.

⁸ Abaraãm h'yy ka'eeh do hyb n'aa tawén ky dahé wät P'op Hagä Do maher'oot noo gó hëej s'ee hënh tabahõm hyb n'aa, hëej ta hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo hënh. Abaraãm ky dahé wät, tatsyym kadoo, dooh né paawä tahapëe bã n'yy hënh ta ti hëej badäk. ⁹ Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa hëej ta hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo bã tabawäd wät ta s'ee hënh naa hadoo doo da. Ta tii bã jé pad'yyt hẽ takeh'ÿÿt. Sa masãh byyh s'ëeb sa

tób rah'ÿÿt doo. Tii d' né paa Isak, Jakóh rabad'oo. Sa hã na-ããj hẽ P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa hëej Abaraãm hã taky n'aa enooh do paah. ¹⁰ Ta tii d' paa Abaraãm rawén bok panang P'op Hagä Do mo haj'aa hã, nahãnh doo, hÿ pong jé badäk do ragada do hyb n'aa.

¹¹ Abaraãm h'yy ka'eeh do hyb n'aa, neta né paawä ta ÿÿm Sarah, tabëej däg né paawä ta baab n'aa ta ÿÿm sii tabetaah hyb n'aa, Abaraãm panaa nyy däk, P'op Hagä Do moo wät né hẽ ta hã taky däng do taky daheeh do hyb n'aa. ¹² Ti hyb n'aa kä, edaa däg né paawä tadajëp do ta t'aah benäng noo gó, sagõöh hawób däk, hood tæg hawób däg ta panaa ta jawén kä.

¹³ Abaraãm, Isak, Jakóh na-ããj hẽ radejëp sa hã P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paa ragadoo do pooj jé. Ti hadoo né hẽ, rah'yy kae had'yyt hẽ radejëp bä kä. Ti hyb n'aa, dawëë naa rahapäh hadoo sa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah. Tsebee gó ragahëën ti sa h'yyb gó. Dooh m' badäk hahÿ tado bä sa panang heh'äät, sa nooh. Ta s'ee hënh naa, ta wób sa häj n'aa bä habok do hadoo mäh, sa nooh. ¹⁴ Sa häj n'aa pan'aa hes'oos do tii, ta ti hedoo do her'oot doo. ¹⁵ Dooh hëej reréd hõm do paa tado bä rah'yyb padëek doo. Tii d' tado bä paawä, rahaja paawä rababaaj nä p'aa hënh t'ii hënh. ¹⁶ Panang hÿ pong jé badäk doo, hëej reréd hõm do bahãnh baad hadoo do resoos. Ti hyb n'aa, dooh P'op Hagä Do nu mebyy bä, “ÿ ti rah'yy kaha'eeh doo”, ta her'ood bä. Tenyyw hõm sa panang pan'aa hÿ pong jé.

¹⁷⁻¹⁸ Abaraãm P'op Hagä Do metyy noo gó, taju

paawä ta t'aah Isak P'op Hagä Do wë. Tii d' tawén doo paawä, baad P'op Hagä Do hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Isak, sét had'os do ta t'aah Abaraãm aju paawä, hahÿÿ da paawä P'op Hagä Do ky hadoo paa ta hã: “Isak hanaa da a panaa heh'äät.”†
¹⁹ Abaraãm hã, P'op Hagä Do hajaa dejëp do ragenä boo bä tan'oo bä. Ti hyb n'aa, dooh né paawä Isak tadajëeb bä, ta t'aah tagadoo p'aa hënh, dajëp do mahang taganä wät hadoo.

²⁰ P'op Hagä Do hã Isak h'yy ka'eeh do hyb n'aa taky n'aa edëng Jakóh, Esauh daheeh, sa pooj jé hawät do hã.

²¹ P'op Hagä Do hã Jakóh h'yy ka'eeh do hyb n'aa tadajëb pooj jé taky n'aa edëe wät mä pawóp hadoo do Joséh taah, tii bä m' ta tatu hã tanu hyy häng bä m', P'op Hagä Do taj'aa etsëe kån.

²² Joséh h'yy ka'eeh do hyb n'aa, tabedaa däk bä tadajëp doo, taky däng mä Esit bä naa Isaraéw buuj raban'yyh da ta jawén. P'op Hagä Do hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa tamejüü sa hã nyy d' rabad'oo ta k'yy paa hã.

²³ P'op Hagä Do hã Mosees yb, Mosees ÿÿn rah'yy ka'eeh do hyb n'aa Mosees benäng do jawén paa bä, tamawoob hë kamarab noo gó rajëjën mä Mosees. Anäm mä sa hã sa t'aah. Dooh m' rajëÿÿm bä häj n'aa wahë n'aa mejüü doo.

²⁴ P'op Hagä Do hã Mosees h'yy ka'eeh do hyb n'aa, dooh takarën bä Paraóh toog t'aah ramaneëenh karapee tanado wät bä kä. ²⁵ Dooh takarën bä nesaa do moo heb'ooh do sa da tah'yyb hado bä. Dooh takarën bä sa sii tatsebee bä. Ji

† 11:17-18 Genesis 21.12

wad'iits ti ta tii, ta hã. P'op Hagä Do karapee, Isaraéw buuj, sa sii rarejãã do takarën tagadoo. ²⁶ Tak'ëp baad ub ta hã Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do kajaa do tagada do hyb n'aa ta hã raky n'aa rejãã doo. Tak'ëp ky n'aa gebah do Esit häj n'aa bã hanäng do bahãnh ti ta hã. Raky n'aa rejãã do tawén gadoo, baad hadoo do ta sãm tagada do hyb n'aa ta pooj jé. ²⁷ Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa né hẽ tawén eréd hõm Esit häj n'aa. Dooh Esit häj n'aa wahë n'aa kawajããn do tajeÿÿm do hyb n'aa tado bã. Dooh tah'yy gajëë hõm bã, P'op Hagä Do ji nahapäh do tahapëë däk do hyb n'aa. ²⁸ P'op Hagä Do hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa tamejũũ Pas-kowa heen n'aa Isaraéw buuj ratab'ëës. Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa tamejũũ b'ée majyyw repeets hõm sa tób noo bã, dajëb manaa do sa taah wah'ëeh hedoo do tanadej'ëëp hyb n'aa.

²⁹ Isaraéw buuj rah'yy ka'eeh do hyb n'aa rabatsëg hõm akajar Hahiin Do häd näng doo me, bawoonh do ji mahõm do hadoo. Esit buuj kã rakarën bã paawä rabatsëg hõm Isaraéw buuj sa jawén, pehãs mã naëng me.

³⁰ Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa Jerikó häd näng do panang hadë pä s'ëëb kajäg bëeh, setsi ta ãh noo gó Isaraéw buuj ranu haw'õöd bong jawén paa bã. ³¹ ÿÿnh Rahab häd näng doo, hajõk do sii he'ÿÿh do paah, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa dooh tadajëb bã ta wób sa sii, panang babuuj P'op Hagä Do ky nadah'eeh do sa sii. Baad mã Rahab gadoo paa pawóp hadoo do Isaraéw buuj panang begã n'aa. Tamo n'aa jesuu, tajejën.

³² Badawëët paawä Gidejõn, Barak, Sãn-Sãw,

Jepeté, Dawi, Samuéw häd enäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod na-ãñj hẽ sa ky n'aa ji maher'ood bä. ³³ Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa ta ti sa wób rado hõm sa majĩ hãj n'aa. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa baad P'op Hagä Do karẽn doo da ti sa wób rabag'ããs. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ragadoo. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do noo mesoo awad. ³⁴ P'op Hagä Do hã rah'y y ka'eeh do hyb n'aa tẽeg hõõ tak'ëp haju do mahãnh sa wób raked'ëëp. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa sẽn-jeer mahãnh raked'ëëp sa wób. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa, nahej'oonh do paa hejooj padëëk. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa rakarejan sa majĩ sii rakaneb'oooh noo gó, sa majĩ ranes'ëëm. ³⁵ Ýÿj wób p'aa hẽnh ragadoo sa taah dejëp do mahang genä bong doo.†

Sahõnh hẽ ta ti hedoo do ta wób rahapëë né paawä, h'y y ka'eeh do wób rahoop sa hã rarejãã doo. Rahob had'y y hẽ, dejëp. Dooh P'op Hagä Do raky n'aa jejën bã raked'ëëp hyb n'aa paawä. Tak'ëp baad ji bawäd had'y y do hỹ pong jé, ragenä bong bã kã, ti ragahëën. ³⁶ H'y y ka'eeh do wób raky n'aa rejãã, rahewyyh. H'y y ka'eeh do wób ramoo mewyyt, ratsyym mewyyt haak sapuuw hadoo doo me, ragadahew'ëës doo gó radewäts b'ëëh. ³⁷ Pã me ramakut h'y y ka'eeh do wób radejëp hyb n'aa. H'y y ka'eeh do wób rabaa gehõg hõm seer me. H'y y ka'eeh do wób sẽn-jeer me radej'ëëp. Jé pad'y y hẽ h'y y ka'eeh do wób raked'ëëp sa majĩ mahãnh. Jããm hẽ b'ée byyh kabara byyh h'y y

† **11:35** P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hã masa do P'op Hagä Do hã rah'y y ka'eeh do hyb n'aa ti.

ka'eeh do wób sa saroor. Dooh sa wë hanyys péh. Kasuud is paah. Rano n'aa masoo, rarahe-jää. ³⁸ Banawäng doo bä, waëë mahang, pä yb gabaho doo gó, k'ääts yt hã gabaho doo gó na-ääj hë rababok paah. Dooh rahyb n'aa p'eed bä badäk hahÿÿ bä hanäng doo. Baad had'op ta tii. Badäk hahÿÿ bä habong do wób, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa bahãnh ta tii, baad hadoo doo. ³⁹ Baad ub ta ti sahõnh hë P'op Hagä Do hã, ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hadoo né hë, dooh paa ragado bä sa hã P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paah. ⁴⁰ Rawén ganadoo paa ta tii, baad hadoo doo, pooj jé taky n'aa enooh do bahãnh, P'op Hagä Do h'yyb däng do hyb n'aa sa hã ër hã na-ääj hë, séd demuun baad had'op ër bahadoo hyb n'aa kä.

12

Dooh ji h'yy gajëë hõm bä baad nadoo do ji ahob né paawä ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti hyb n'aa kä, hajök h'yy ka'eeh do paah, p'ooj ub habong do paa ër rahapäh do hyb n'aa, taw'ääts hë ër eréd hõm sahõnh hë ji tahewaat doo, baad nadoo do ji tamasoo do na-ääj hë. Taw'ääts hë h'yy ganajëng doo me P'op Hagä Do karën doo da ër aboo had'yyt hë hÿ jawén, tsyym kas'ÿÿ do h'yy ganajëng doo me rawaj'aah doo da rakajaa bä kä. ² Taw'ääts hë Jesus hã ër h'yyb padëëk. Ër h'yy ka'eeh do du na do tii, ër h'yy ka'eeh do kah'üüm hanoo do tii. Tak'ëp tsebé do ta pooj jé tagadoo tagada do hyb n'aa tagadoo paa b'aa kajatsëk do hã tadajëp doo. Dooh hyb n'aa Jesus nu mebyng pé ta

tii d' tadajëp do hã.* Tii bã kä, P'op Hagä Do sahõnh hẽ bag'ããs do hub hẽnh tabaso kãn, takaweh'ëeh doo bã. ³ Bẽ hyb n'aa newë nyy da dooh Jesus h'yy gajëë hõm bã, tak'ëp ajyy nesaa do moo heb'oooh do ta hã rakamajë né paawä. Bẽ hyb n'aa newë Jesus, bẽ h'yy gejë hõm mahãnh. ⁴ Bëëh, dooh dajëb bẽ ahob nã bã nesaa do hã bẽ h'yy keb'aah do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ãäts hẽ bẽ h'yy keb'aah né hẽ, bẽ h'yy gejë hõm manäh. ⁵ Bẽ mabaan hõm P'op Hagä Do kyyh bẽ tah'yyb en'yyim do hyb n'aa bẽ tamaher'oot doo. Bëëh, ta taah hã tabaher'oot tii. Hahỹỹ da ta kyyh ta kyy kerih doo gó:

“Tah ỹỹ, mamak'yyts manä mahỹỹnh do hadoo doo me Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do òm tametëëk doo.

H'yy gajëë hõm manä tak'ëp hadoo doo me òm tamaher'ood bã, òm tah'yy geãm bã.

⁶ Mahỹỹnh do hadoo doo me Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do metëëk takamahãn do hã.

Sahõnh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do gadoo doo, ta taah hedoo doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hewyyh hadoo ta see pé noo gó tametëëk hyb n'aa”,† nãng ta kyyh.

⁷ Baad nadoo do bẽ ahoop doo, bẽ tametëëk do pan'aa tii. Ta taah bẽ bahado däk do hyb n'aa, ta t'aah hã tabad'oo doo da bẽ hã tabad'oo ta ti metëëh. Sahõnh hẽ né hẽ sa taah hedoo do

* **12:2** Judah buuj sa hã, b'aa hã ji dajëb bã tak'ëp ji nu mebyng. Sa hã P'op Hagä Do ky n'aa was'ee däk do tii d' dajëp doo. Ti hadoo né hẽ, dooh Jesus nu mebyy bã, baad hadoo do ta pooj jé tagada do hyb n'aa. † **12:6** Proweh-Bijos 3.11-12

mahỹỹnh hadoo doo me sa yb metëëk. ⁸ Mahỹỹnh do hadoo doo me P'op Hagä Do bë tama net'ëëg bã paawä, sahõnh hẽ ta taah tametëëk doo da, tii bã dooh paawä ta taah heh'ääts bë do bã. Ýỹnh daap hetaah do taah hadoo paawä bë tii bã. ⁹ Èr karepé noo gó, èr yb badäk hahỹỹ bã hanäng doo, mahỹỹnh do hadoo doo me èr rametëëk, èr wén weh'ëeh èr yb. Ti hyb n'aa taw'ääts hẽ ti bahãnh èr Yb hỹ pong jé hawät do èr ky daheeh, ta pa had'yyt hẽ èr babok hyb n'aa. ¹⁰ Pawóp its ta baab noo gó ji yb ji rametëëk baad hadoo doo me sa hã, èr rabaw'ëeh hyb n'aa. P'op Hagä Doo kä èr tametëëk baad tabahadoo hyb n'aa èr hã, baad had'op, tsyt hẽ nesaa do mahãnh èr babok hyb n'aa kä, tsyt hẽ nesaa do mahãnh tabawät doo da. ¹¹ Ji hã rametëëk doo, ji rahewyyh doo, dooh né hẽ ji genaag bã ta tii d' ji hã rabad'oo do ti noo gó. Hejooonh ji hã, datés ji hã. Ti hado né paawä, ta jawén kä, P'op Hagä Do mo haj'aa ji ahob wät do hyb n'aa ji h'yy ganyy däk bã kä, tak'ëp h'yyb nyyw gó baad had'op doo gó ji bawät tan'oo bã kä.

¹² Ti hyb n'aa kä, bëeh, h'yyb nahejooj padëëk doo, bëeh, h'yyb nahedo padëëk doo, taw'ääts hẽ bë h'yy kahej'oonh, bë h'yyb hedo p'aa hënh. ¹³ Taw'ääts hẽ tyw n'aa dajang doo me bë babok, h'yyb nahed'oo do rah'yy ganejë hõm hyb n'aa, p'aa hënh baad had'yyt hẽ Jesus tyw n'aa gó rababok hyb n'aa kä.

Dooch ji mak'yyts bã ji P'op Hagä Do maher'oot do ky n'aa hahỹỹh

¹⁴ H'yyb nyyw gó bë aboo sahõnh hẽ sa wë. Tsyt hẽ, nesaa do mahãnh, P'op Hagä Do wë bë aboo

had'yyt hē. Tsyt hē nesaa do mahānh ji naboo bā, dooh da Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ji hapēē bā da. ¹⁵ Baad bē masaa bē da hadoo doo, dooh bē mahang makyys pé ji hā P'op Hagā Do ky enyym doo. Ji hā P'op Hagā Do ky enyym do makyys doo, ta hā h'yy gajēē hōm doo, baad nadoo do tadu n'aa, ta wób tah'yyb tatuk ta nemuun dawēē P'op Hagā Do mahānh rababok hyb n'aa. ¹⁶ Bē hyb n'aa matakā bē mahang tanaŷŷh hyb n'aa ta ŷŷm nadoo do sii, ta patug nadoo do sii. Bē hyb n'aa matakā bē mahang tananāng hyb n'aa P'op Hagā Do waneh'ēēh do Esauh makū bad'oo doo da. Sét ta waa hyb n'aa tesēem hōm, tan'oo dāk ta wah'ēē hadoo do paa ta hŷŷj hā. ¹⁷ Bē hapāh né hē, ta jawén, ta yb ky n'aa edēng takarēn bā, dooh ta yb gado wād bā. Aód né paawā dooh tahaja wād bā tahŷŷd bā tabad'oo do paah.

¹⁸ Ti hyb n'aa, taw'āāts hē h'yy ganajēng doo me baad had'yyt hē ēr h'yy ka'eeh. Baad ub né hē ta tyw n'aa papuuj, p'ooj ub Mosees hā kametā dāk do bahānh tii. Dooh bē kaja dāg ji hapāh do waēē bahōō dāk doo bā, tak'ēp tabadagyp doo bā, bah'ood darung do bawāt doo bā, ēr wahē makū rabad'oo do paa hadoo.† ¹⁹ Dooh bē maa napēē bā b'ée s'āān gamehŷŷh do ky ka'eeh doo. Dooh bē maa napēē bā P'op Hagā Do kyyh ām n'aa nāng doo, ta ti ramaa napāh do paa hadoo. Ramaa napāh bā m' rabetsēē P'op Hagā Do ky ym hyb n'aa sa hā ta her'oot doo. ²⁰ Tak'ēp rajeŷŷm do hyb n'aa, dooh m' rahaja bā ragado bā P'op Hagā Do mejūū doo: “Dajēp né da waēē hā moo dāng doo,

† **12:18** Ēr wahē makūūh tawén her'oot, ta wakāān Isaraéw buuj tama erih do hyb n'aa hahŷŷh.

bë masããh see na-ããj hẽ dajëp né hẽ da. Ji akut pä me tadajëp hyb n'aa”, § nãng paa ta kyyh. ²¹ Tak'ëp mä ta äm n'aa nãng Mosees hapäh doo. Ti hyb n'aa m' taky hadoo: “Tak'ëp ÿ kajajãn ta äm n'aa hã”, ** nãng mäh. Ti hadoo paa sa hã.

²² Èr hã kä ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë tagasëets hõm. Pooj jé sa hã kametä däk do nahado tii. Waëe hadoo ji matym me ji nahapäh do wë, Sijõn häd nãng do wë bë kaja däk. Jerusarënh hÿ pong jé badäk doo hënh, P'op Hagä Do hedëb had'yyt do panang wë bë kaja kãn. Tak'ëp hajök do äãs tseb'ee doo gó hÿ pong jé rakata padëek doo bä bë kaja kãn. ²³ P'op Hagä Do taah wah'ëeh hedoo do sa wë bë kaja däg kãn. Hÿ pong jé sa häd kerii däk. Sa wób bë bahado däk. P'op Hagä Do wë bë kaja kãn, sahõnh hẽ badäk hahÿÿ bä habong do ky n'aa etyy doo. Baad habok do paa hÿÿ kä baad had'op do hado däk do sa wë bë kaja kãn do hadoo. †† ²⁴ Ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh do Jesus gasëets hõm do wë bë kaja kãn. Baad ta majyyw èr h'yyb tym tabenyww däk. Abéw majyyw nahado, k'ããts gó naa P'op Hagä Do hã tabetsëe P'op Hagä Do babaanh hyb n'aa ta sãm. †† Jesus majyyw etsëe hadoo P'op Hagä Do hã tamabaan hõm hyb n'aa sahõnh hẽ nesaa do èr moo bok do paah. ²⁵ Ti hyb n'aa bë mak'yyts manä Jesus èr tamaher'oot doo. P'ooj ub, P'op Hagä Do

§ **12:20** Esodo 19.12-13 ** **12:21** Dew-Teronom 9.19 †† **12:23** Jesus hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa hÿ pong jé babuj n'aa ji bahado däk, dooh né paawä t'ĩ hënh ji awäd nä bä. Ti hyb n'aa né hẽ sahõnh hẽ tetsén do wë ji kaja däk tanooh. †† **12:24** Genesis 4.10

kyyh badäk hahÿÿ bä Mosees sa hã tamaher'oot do mak'yys doo, nesaa do hã raky n'aa kety däk tii. Ti bahãnh ji P'op Hagä Do rejãã do ër ahoop da hÿ pong jé naa ër tamaher'oot do ër mak'yys bä. Dooh ër haja bä ër kejën bä ta ti mahãnh. ²⁶ P'ooj ub waëë Sinaih häd nãng doo bä sa sii P'op Hagä Do baher'oot noo gó, tak'ëp badäk hahÿ katajus wät ta ky haj'aa. Da hë kä hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng: “Sét nuu me ti awät nä badäk hahÿ had'yyt nado katajuus ÿ an'oo bä. Wë na-ããj hë katajuus da ÿ an'oo bä”, nãng ta kyyh. ²⁷ “Sét nuu me ti awät nä” taher'ood bä, gawatsig da tapehuunh do paa hahãnh doo, naym doo, tahanãng pé tii. Jããm né hë haym nahãnh doo. ²⁸ Ti hyb n'aa, panang banahãnh do ër gadoo da do hyb n'aa hÿ pong jé P'op Hagä Do bag'ããs doo bä, taw'ããts hë dooh ër eréd bä P'op Hagä Do ky enyym do ji hã. Taw'ããts hë takarën doo da, ër j'aa etsë ta hã. Taw'ããts hë P'op Hagä Do ër hyb n'aa jew'yyk ër hyb n'aa meuunh doo me. Taw'ããts hë ta wë ër kadaduu doo me ër j'aa etsë ta hã. ²⁹ Taw'ããts hë tii d' ër bad'oo, tëëg hõõ sahõnh hë tagawats'iik do hadoo P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo.

13

Nyy da ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

¹ Taw'ããts hë bë kamahãnh had'yyt hë bë da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh doo. ² Taw'ããts hë baad bë gadoo bë tób bä ta s'ee hënh naa hena doo. Tii d' ta wób rabad'oo do hyb n'aa paah, ããs né ti ragadoo, dooh né paawä rahapëë bä ããs radoo bä. ³ Taw'ããts hë ragadahew'ëës doo gó radewäts

b'ëëh do bë hyb n'aa esee, bë masaa. Bë hyb n'aa newë nyy d' bë karën paawä bë hä ta wób rado bä, bë tado bä paawä ënh radewäts b'ëëh doo. Bë hyb n'aa newë na-ããj hë rarahejãã doo, bë hä pé hado né paawä ta tii.

⁴Taw'ããts hë bë sahõnh hë bë hyb n'aa jew'yyk ji katëë doo. Masuuj nado tii. Taw'ããts hë ÿñh patug dooh ta ÿñm tawad'ii bä ÿñh see wë. Taw'ããts hë ÿñh na-ããj hë dooh tawad'ii bä ta patug. Tii d' ÿ wén her'oot, baad nadoo do hä P'op Hagä Do ky n'aa etyy da sa ÿñm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii ha'ÿñh doo.

⁵Bë kamahän manä dajëër. Taw'ããts hë bë h'yy gadeja bë wë hanäng do hä. Tii d' bë ÿ wén maher'oot, hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa: “Doooh òm ÿ eréd bä. A pa had'yyt hë ÿ bawät”,* näng mäh. ⁶Ti hyb n'aa, hejoonh do ër hä takametä bä, dooh ër hyb n'aa tón bä. P'op Hagä Do hä ër h'yy kasadä do hyb n'aa hahÿÿ da ër hajaa ër ky hadoo:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do masa ÿ n'aa. Doooh da ÿ eÿñm bä.

Doooh hajaa pé hä ÿ ramoo bok péh.”†

⁷Bë hyb n'aa es'ee bë wahë n'aa bë h'yyb mah'ũũm do paah, P'op Hagä Do panyyg bë rama-her'oot do paah. Bë hyb n'aa newë nyy da rababok paa radejëp bä kä. Taw'ããts hë rah'yy ka'eeh do paa da bë h'yy ka'eeh.

* **13:5** Dew-Teronom 31.6 † **13:6** Saaw-Mo 118.6-7

⁸ Jesus Kristo dooh takahÿÿd bä. P'ooj ub tabawät doo da, da hẽ na-ããj hẽ tabawät, hÿ jawén na-ããj hẽ tabawäd had'yyt da. ⁹ Ti hyb n'aa bë an'oo manä ta s'ee hẽnh bë rah'yyb mahũũm hajõng hedoo do ta see ky n'aa me rama metëek doo me. Taw'ãäts hẽ ji wẽ P'op Hagä Do ky enyym do bë tah'yyb hej'oonh, baad bë h'yy kae had'yyt hẽ hyb n'aa. Sa waa, sa tä ratayy do hã bë hyb n'aa matakä manäh. Dooh ta ti masaa bä tayy do sa hã. ¹⁰⁻¹¹ Ër wẽ ti anyy däg kãn nesaa do ër moo bok do hado hõm doo, Jesus, ër hyb n'aa dajëp doo. Sa masããh wób majjyw Judah buuj sa ky n'aa rod wahë n'aa tamahũũm P'op Hagä Do tób n'aa gawakõ t'õp gadäk doo gó P'op Hagä Do matym gó, nesaa do ramoo bok do paa kado hõm hyb n'aa. Sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa yt hã moo heb'ooh doo, dooh rahaja bä rawëë bä ta ti booj yb, kabara dab. Panang bahãnh rabaju hõm tii. Ta tii pé né hẽ, P'op Hagä Do matym gó nesaa do hado hõm do ti Jesus. ¹² Ta hã kaja däk sahõnh hẽ sa ky n'aa rod rabad'oo do paah. Ti hyb n'aa, Jesus na-ããj hẽ ahob wät panang bahãnh, ta majjyw hyb n'aa tsyt hẽ P'op Hagä Do wẽ tabasëew hõm hyb n'aa ta karapee. ¹³ Ti hyb n'aa kä, panang bahãnh Jesus ramahũũm doo da, ta hã rarejãã do tabahoop hyb n'aa, taw'ãäts hẽ ër na-ããj hẽ ër eréd hõm Jesus ganadoo do rabahed'oo doo. Taw'ãäts hẽ ër gadoo Jesus hyb n'aa ër raky n'aa rejã bä, Jesus gado däk do paa hadoo ta hã raky n'aa rejãã doo. ¹⁴ Ta ti ÿ wén her'oot, dooh babä ër panang heh'äät nahãnh do tado bä. Hÿ pong jé ër panang heh'äät do ti ër gada doo. ¹⁵ Jesus ër ky n'aa rod

P'op Hagä Do wë tabahadoo do hyb n'aa, taw'ääts hë Jesus wë ër bahõm ër j'aa etsëë had'yyt hë hyb n'aa P'op Hagä Doo. Da hë ër j'aa etsë doo, P'op Hagä Do matym n'aa hadoo né hë tii, P'op Hagä Do ji hyb n'aa jew'yyk do né hë tii. ¹⁶ Bë moo boo had'yyt hë baad hadoo do bë da hadoo do wë. Bë mabaan manä tii. Bë masaa had'yyt hë ta wób bë wë hanäng doo me. Bë mabaan manä tii. P'op Hagä Do matym n'aa hadoo tii. P'op Hagä Do h'yy gadajang ta tii hã. ¹⁷ Taw'ääts hë bë ky dahé, bë hyb n'aa jewyyg Jesus hã h'yy ka'eeh do hyb n'aa bë wahë n'aa hedoo doo. Bë rahagãã had'yyt hë, rahapäh do hyb n'aa P'op Hagä Do wë rakametëeh hyb n'aa ta jawén kã nyy da paa bë rabahag'ããs. Bë an'oo manä bë rahyb n'aa tón, baad nadoo do hyb n'aa ta ti bë hã. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë ky dahé né hë, tsebee gó bë rabahag'ããs hyb n'aa.

¹⁸ Bë ky n'aa ets'ëë äã hyb n'aa P'op Hagä Do hã. Äã hapäh, baad ub äã h'yyb. Baad ub äã baboo had'yyt hë äã karën. ¹⁹ Tak'ëp bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do banoo hyb n'aa nyyw hë ÿ matëeh hyb n'aa bë wë.

Ky n'aa kedëng do ky n'aa hahÿÿh

²⁰⁻²¹ ÿ karën P'op Hagä Doo, h'yyb nyyw ji hã hanoo doo, bë hã tabanoo sahõnh hë baad hadoo doo, takarën do bë bahajaa bë moo bok hyb n'aa. ÿ karën Jesus Kristo hyb n'aa tamoo wät ër h'yyb gó tagen'aak doo. Ta tyw n'aa papuuj nahãnh do P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa Jesus majyyw gasëëts hõm do hyb n'aa, p'aa hënh Jesus ër Wahë N'aa ganä wät dejëp do mahang P'op Hagä Do an'oo bä. B'éé hagã n'aa wahë n'aa heh'äät do

ti Jesus.† Taw'ããts hẽ Jesus Kristo ẽr j'aa etsẽẽ had'yyt hẽ. Ỹỹ. Tii d' né hẽ. Taw'ããts hẽ.

²² Wakãn haa hedoo doo, baad bẽ gado hahỹ bẽ ỹ ma erih doo gó bẽ ỹ maher'oot doo. Dooh tadawẽd bã ỹ ma erih doo.

²³ Bẽ ỹ maher'oot, dooh ẽr hỹỹj hadoo do Tsi-moot ragadahew'ẽẽs doo gó tag'ẽẽd wãd bã. Rado nyyh. Nyyw hẽ takaja bã babã, ỹ mahũũm da si ỹỹ, bẽ wẽ ỹ beg'ããs bã.

²⁴ Bẽ maher'ood ãã hyb n'aa esee bẽ wahẽ n'aa hedoo doo, sahõnh hẽ P'op Hagã Do karapee na-ããj hẽ. Itarija hãj n'aa buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do bẽ m' rahyb n'aa esee. ²⁵ Ỹ karẽn P'op Hagã Do ky ennyym bẽ wẽ. Jããm hẽ kã.

† 13:20-21 Ẽr hagã n'aa heh'ããt tahanãng pé tii.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 22 Nov 2019
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc